Немачка 3,00 DEM, САД 1,25 USD, Швајцарска 2,50 CHF,
Шведска 13,00 SEK, Аустрија 20,00 ATS,
Грчка 300 GRD, Енглеска 1,00 GBP

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

4. XII 1992. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА LIV ● ЦЕНА 900 ДИН ● БРОЈ 2136

ДОГОДИЛО СЕ – необјашњиво је

ГДЕ ЈЕ НЕСТАО 5. ПУК?

За све од 7 до 77

Веровали или не!

ВЕЛИКИ ГУРМАН

ЕДМОНД ДЕ РОСТАК ЈЕДНОМ МЕСЕЧНО, ОД 1840. ДО 1862. ГОДИНЕ, ЗАКУПЉИВАО ЈЕ САЛУ ПАРИСКЕ КАФАНЕ „ВАШЕТ" ДА БИ САМ УЖИВАО У РУЧКУ КОЈИ СЕ УВЕК САСТОЈАО ОД 42 ВРСТЕ СУПА.

Ледена ограда хималаја

ЗАРАВНИ НА ХИМАЛАЈИМА ЧЕСТО СУ ОПАСАНЕ ПО 3 МЕТРА ВИСОКОМ ШИЉАТОМ ОГРАДОМ ОД ЛЕДА КОЈУ СТВАРАЈУ СНАЖНИ ПЛАНИНСКИ ВЕТРОВИ.

Шарлот Џонси

(1823-1901)

ПОЧЕЛА ЈЕ ДА ПРЕДАЈЕ У ШКОЛИ У ОТЕРБОРНУ КАД ЈЕ ИМАЛА САМО 7 ГОДИНА, И РЕДОВНО ЈЕ ДРЖАЛА ЧАСОВЕ ЈОШ ПУНУ 71 ГОДИНУ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

●●● одлука фирме „Мател" да чувена Барби, њен најпопуларнији производ, коначно проговори изазвала је незапамћен гнев Америчког удружења жена са универзитета које има око 135.000 чланова. Шта их је то озлоједило? Реченица коју љупко изговара Барби гласи: „Часови математике су страшно тешки!" Ето опет потурање старе тезе, жесте се америчке жене, како су девојчице мање паметне, посебно за природне науке. При том губе из вида да вечити Барбикин пратилац Кен, није, за сваки случај од „Матела" добио прилику ни да отвори уста.

●●● одлука локалних власти грчког острва Хидра да се магарци и мазге, готово једино превозно средство пошто су аутомобили малтене протерани, убудуће опорезују по закону о саобраћају изазвала је буру протеста. Сваки власник магарца или мазге мораће за „право коришћења улице" да уплати 100 долара по глави животиње.

●●● у лабораторији једног од највећих јапанских произвођача хране развијен је метод који омогућава да се бира пол телета. Ова новина силно је одушевила и произвођаче и прерађиваче меса и оне који се баве производњом млека: прве зато што ће убудуће гајити само оно што им треба, дакле, бикове, а други краве.

●●● Пол Макартни, један од легендарних „Битлса", напунио је недавно 50 година, а изгледа много млађи. Његова тајна: он је вегетаријанац, а ако понекад и поједе неко јаје, оно је искључиво од кокошке која кључа слободно око сеоске куће.

Илустровао: Зоран Петкановић Петко

ДОГОДИЛО СЕ – необјашњиво је

ВРАТИТЕ НАМ ПЕТИ ПУК!

Могуће је да се изгубе ствари, да се никада више не чује ништа о појединцима, али да одједном без трага и доказа нестане неколико стотина или хиљада људи – то већ граничи са фантастиком. Ипак, истина је

Британци су остали упорни: или ће Турска вратити све преживеле а заробљене војнике Петог пука или од потписивања мира нема ништа.

Мир је требало да буде склопљен после капитулације Турске 1918. године. Турска је пристала на све услове, али је британска делегација упорно понављала:

– Вратите наш Пети пук!

Турски преговарачи нашли су се у чуду: какав Пети пук, о чему то Британци говоре? Нити су њихове трупе икада имале додира са том јединицом, нити знају шта се с њом догодило. Убрзо им је објашњено. Пети пешадијски пук британске армије, уз подршку аустралијских и новозеландских војника, кренуо је 21. августа 1915. године у освајање такозване коте 60 код Галипоља. Кренуо и на волшебан начин нестао! Нико никада није нашао ни живог ни мртвог борца тог пука нити је чуо да је опалио метак!

Турци су нудили Британцима да претраже сваки логор и сваки затвор у Турској и да се сами увере да војници те јединице нису међу заробљеницима. Истовремено, међу британским војницима који су војевали на Галипољу није било ниједног сведока који је могао да каже било шта о томе шта се догодило критичног дана са Петим пуком.

Тајна ни до данас није разрешена.

Никад више на овом свету

Није ово био једини случај загонетног нестанка читаве групе људи.

На самом почетку француске инвазије на Вијетнам 1858. године око шест стотина француских колонијалних ратника, званих Зуава, кретало се с оружјем о рамену преко једне велике равнице према Сајгону. На двадесет километара од главног града Вијетнама све Зуаве – до последњег – нестале су! У Сајгон нису стигли, а није их сустигла ни друга група војника која је такође била на маршу, и то на растојању од само два километра иза њих! Нестале Зуаве нису оставиле никакав траг, опушак, део одеће, празну чауру од испаљеног метка!

Војне власти данима су их тражиле на све стране. Узалуд. Нико ништа није знао, нико ништа није чуо.

Са истом загонетком, али више од стотину година раније, сусрео се један француски надвојвода који је одлучио да упадом преко Пиринеја освоји Шпанију. Војска од четири хиљаде искусних ратника улогорила се једне вечери поред неког потока. Одморни, војници су изјутра наставили брзим кораком преко пиринејских гудура. И више их никада нико није видео!

Четири хиљаде волшебно несталих душа није мало и Французи су почели да претражују терен. Јалов посао – нису нашли ни делић опреме нестале војске, чак ни траг обуће!

Нема ни покојника

Али, нису у „земљу пропадали" само војници. У новембру 1930, дакле у новије време, нестало је читаво ескимско село на северу Канаде. Једноставно, становници села никада се више нису појавили на овом свету!

Нестанак је утврдио ловац Џое Лабел који је у вишемесечним потерама за дивљим животињама скупоценог крзна редовно навраћао у ово ескимско село на конак и окрепу. У време о коме говоримо наишао је само на неколико животињских кожа које су се, окачене о конопац, њихале на ветру. У селу се ништа живо није мицало. У шаторима, међутим, све је остављало утисак да су људи управо изашли и мувају се у околини: на огњиштима је горела ватра, изнад су висили лонци у којима се кувала храна, чак је у једном шатору на земљи лежала до пола сашивена кожа са заденутом иглом од кости!...

Видевши ескимске кајаке везане на обали језера Ангикуни, Лабел је схватио да нешто није у реду. Пожурио је у тврђаву Черчил и све испричао канадској коњичкој полицији. Полиција се дала у потрагу. После неколико дана закључила је да су Ескими нагло одлучили да промене станиште јер у селу нису нађени пси за вучу. Таман су хтели да окончају трагање кад су испод једног снежног брдашца набасали на ескимске псе. Сваки је био привезан за кочић.

Пси су се претходно добро исклали, а преживели су касније угинули од глади. То је упућивало на могућност да су негде у близини и становници села. Недељама је канадска полиција претраживала десетине километара терена. Без успеха. Све је збуњивало то што је наступала оштра и дуга зима, а Ескими нису понели ни топлу одећу, ни храну, ни оружје, што је у тим крајевима и под таквим временским условима равно самоубиству.

Месецима је полиција испитивала трапере који су преваљивали на стотине километара, али нико никада није наишао на било какав траг Ескима са обале језера Ангикуни.

Да загонетка буде замршенија, Ескими су приликом одласка из села ископали скелете својих покојника које су затрпавали испод великих наслага снега. Вероватно су их понели са собом. Јер, и скелети су нестали.

Миленко Тодоровић

Илустрово: Брана Јовановић

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

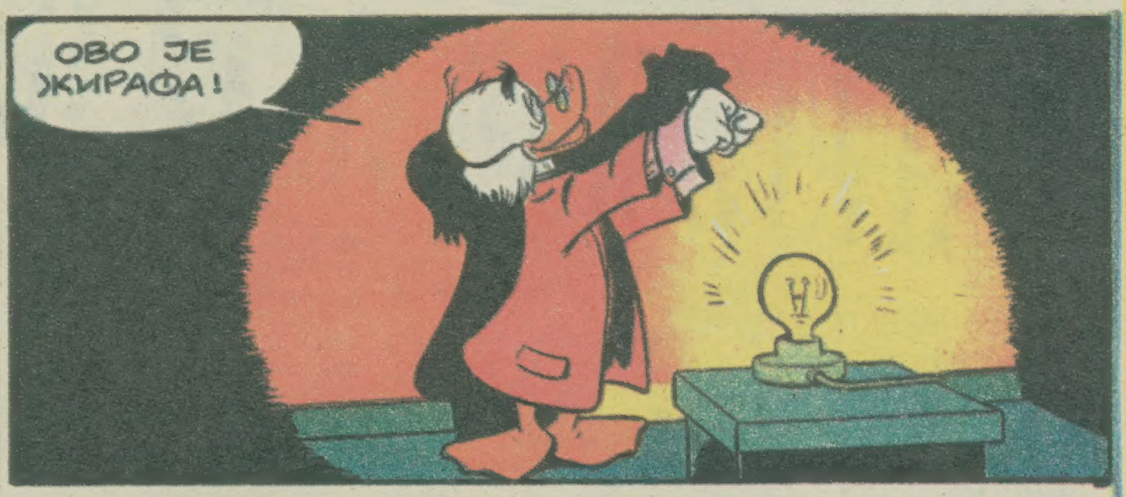

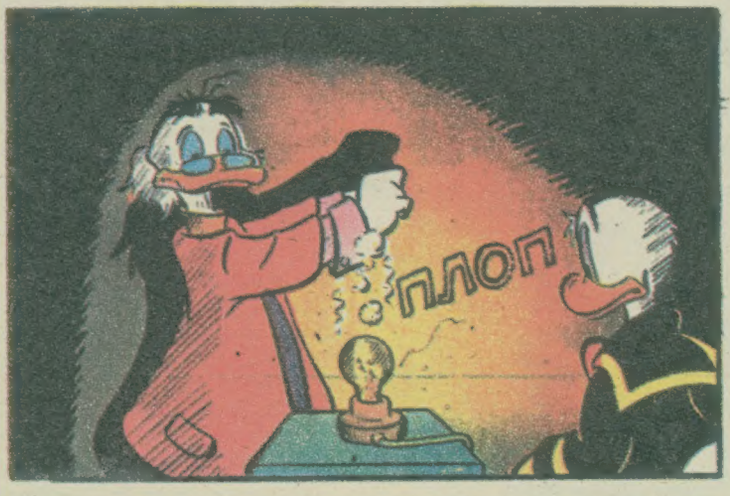

Кад обмане постану угрожене

ЛОВАЦ НА ФАТАМОРГАНЕ

Пуне три и по године познати немачки фотограф Микаел Енглер трагао је за привиђењима на далеким Фризијским острвима и успео да сними фатаморгану

Морнари који су пре 300–400 година пловили Северним морем изнад Немачке често су виђали Летеће острво, али су то приписивали замкама виле Моргане. Ова слика Халигенских острва снимљена је једног топлог летњег дана прошле године без икакве чаролије.

Видели сте је и ви само што тога ниste били ни свесни. Неког врелог летњег дана док сте се возили колима, угледали сте испред себе на аутопуту барицу воде у којој као да се огледа небо. Али, кад сте јој пришли ближе, сјајна локвица је „побегла". Е, то је била фатаморгана. Да бисмо видели „привиђење", није потребно да бауљамо по песку Сахаре или пустиње Гоби: фатаморгана се појављује на свим меридијанима, од Аљаске до Јужних мора, па и код нас у Банату, за великих жега где је народ зове „тера-баба-козлиће"

Бродови се никад не преврну

Данас су ова привиђења сасвим питома и безазлена захваљујући научницима који су их објаснили, али су зато вековима својим појављивањем избезумљивала морнаре и истраживаче. Једно сведочанство о том страху је норвешка рукописна књига „Краљево огледало" из 1250. године, данас омиљена литера-

КАКО СЕ СТВАРА ОПТИЧКА ВАРКА

Доња фатаморгана

Кад у пустињским областима температура ваздуха падне, а тло је прегрејано, светлосни зраци преламају се надоле. За посматрача хоризонт као да се спушта, док он сам има утисак да се налази на врху узвишења. Привиђење које види изгледа као изврнута слика.

Горња фатаморгана

Кад температура ваздуха расте са висином (рецимо, кад маса топлог ваздуха надлеће поларне области), светлосни зраци преламају се навише. За посматрача хоризонт као да се уздиже, он сам има утисак да се налази на дну неког улегнућа. Привиђење које види је уздигнута слика.

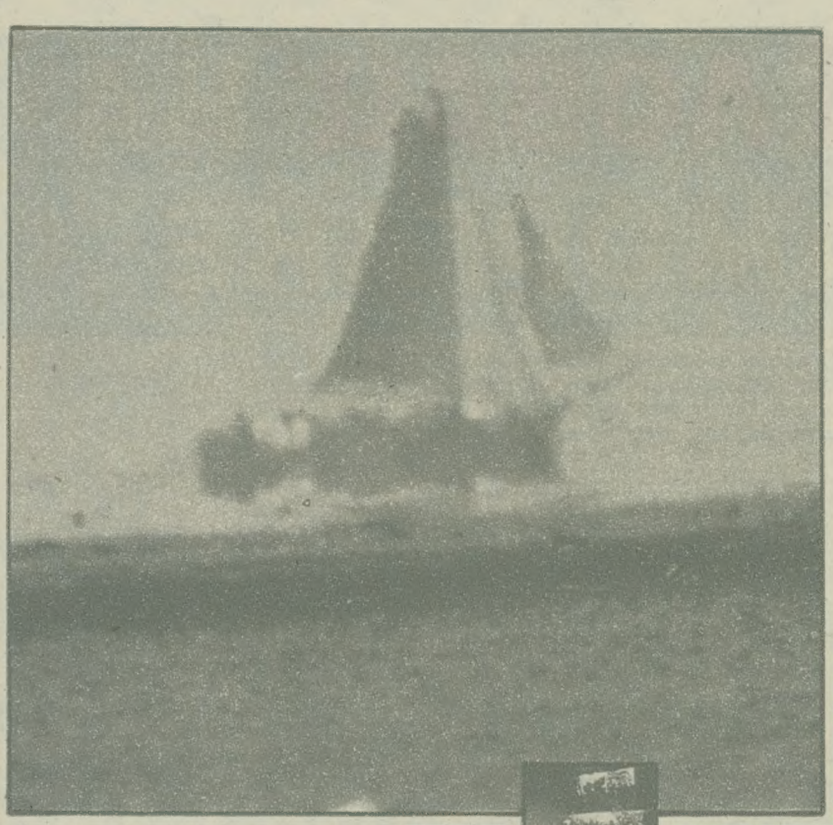

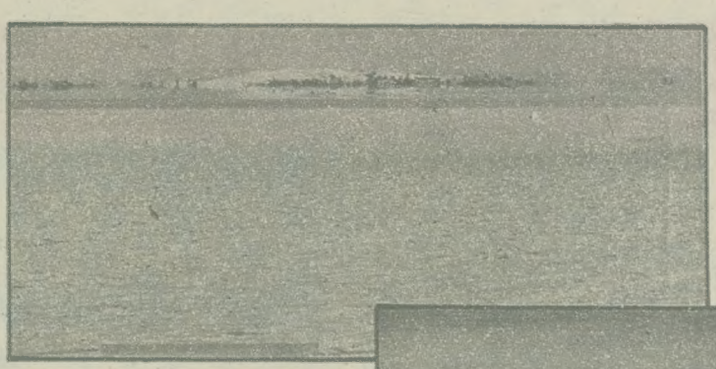

Научници мисле да је фатаморгана инспирисала људе у прошлости да створе многе митове и легенде – Исус који хода по води, фантомски брод „Холанђанин луталица", чардак ни на небу ни на земљи...

тура љубитеља филмова страве и ужаса која детаљно описује ове утваре: „Чудовиште је било огромно, врло високо и дизало се директно из таласа. Имало је рамена као човек, али не и руке. Тело му се сужавало од рамена према доле и, што се више усправљало, то му је доњи део изгледао мањи. Међутим, нико још није могао да одреди облик доњег дела... Нико такође није успео да га посматра довољно дуго да би могао да утврди има ли крљушт као риба или кожу као човек. И ма где да су угледали ово чудовиште, морнари су били сигурни да наилази олуја".

Јесу ли то Викинзи који тврде да су са својих дракара посматрали сирене и тритоне (морска чудовишта) били празноверни или, можда, жртве колективне халуцинације? Ни једно ни друго. Данас за ова фантастична бића постоји сасвим реално објашњење. Неустрашиви морепловци су заиста виђали разне утваре захваљујући оптичкој варци – фатаморгану и производе светлосни зраци који се „криве" у ваздуху и појављују иза хоризонта. Можда ово звучи необично кад се зна да један од основних закона оптике каже да се светлост простире праволинијски. Међутим, да би ова тврдња била тачна, потребно је да средина кроз коју се светлост простире буде хомогена, што значи да је температура ваздуха стална. Иначе, могу се појавити фантоми!

Ако узмете било коју енциклопедију од пре петнаестак година, моћи ћете да прочитате следеће објашњење за ову тајанствену појаву: Атмосферска оптичка појава при којој светлосни зраци, пролазећи кроз топле слојеве ваздуха, који су при површини ређи, мењају правац и стварају, пројицирају, слику предмета, брода, града и слично изврнуту у ваздуху на извесним висинама, као да се предмет огледа у ваздуху као у огледалу". Стоп! Морамо да станемо јер ово последње једноставно није тачно.

Нису све фатаморгане исте. Постоје две основне врсте: привиђења пројектована на небу, обично у хладним пределима севера, зову се „горња фатаморгана". Управо то је случај викиншких морепловаца које су ови нестварни призори мамили (или плашили), а кад би пришли ближе, нестајали као да их никад није било.

Објашњење научника: маса топлог ваздуха долази у додир са леденом површином глечера и то изазива преламање светлосних зрака навише. Посматрачу зато хоризонт изгледа подигнут, док он сам има утисак да се налази у дну неког улегнућа. Слика се види уздигнута (не и превртнута!). А како до преламања до-

ЛОВАЦ НА ПРИВИЂЕЊА

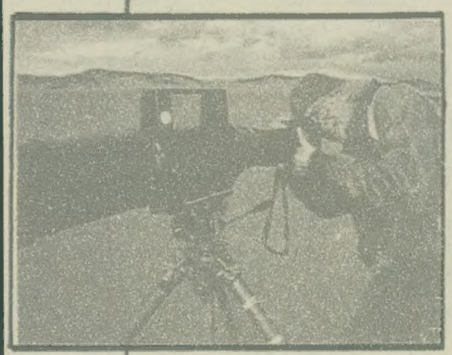

Прича о томе као је Микаел Енглер из Хамбурга јурио за фамозним фатаморганама по Северним фризијским острвима, почиње пре петнаестак година. Проводио је одмор на мору, на обали најсевернијe немачке покрајине Шлезвиг-Холштајн, недалеко од Данске, и имао среће да угледа фатаморгану која се појавила на хоризонту изнад песка запљуснутог плимом. Била је то права љубав на први поглед!

Вратио јој се пре три године и распитујући се код локалног становништва прикупио драгоцене податке о овим провиђењима која се овде, рекли су му, често појављују. Такође су му открили и неке путељке који му могу послужити као одступница да не би био ухваћен у клопку кад наиђе плима. Очаран овом оптичком варком одлучио је да је мора снимити. Опремљен апаратом „лајка" са моћним телеобјективом од 800 и 300 mm и суперосетљивим филмом (400 и 80 ASA) Микаел Енглер кренуо је потпуно сам у лов на привиђења. Требало му је три године да прикупи ову колекцију, јединствену на свету из које Забавник ексклузивно објављује снимак на овим страницама.

лази због разлике у температури која делује не само вертикално већ и хоризонтално, није ништа чудно што је у древној прошлости морепловце могао да уплаши и најобичнији морж који би, стотинама километара удаљен, изронио из воде. Оно што су Викинзи видели као „морско чудовиште" била је пројекција деформисане слике животиње која се тако претварала у монструма џиновских димензија

Нема, такође, ничег необичног ни у томе што су овакви призори „предсказивали" смрт и пустошење. Јер, волшебне слике јављале су се увек у нестабилној атмосфери мешања топлог и хладног ваздуха и промене притиска, што све најчешће претходи јаким олујама. „Горњих" фатаморгана данас је све мање са тенденцијом да готово сасвим нестану и то кривицом технике – висина бродова се повећала, а привиђења се најрадије појављују на десетак метара изнад земље или воде. За оног ко посматра са веће висине нема чаролије.

То се догодило и у Паризу једног врелог летњег дана 1966. Неки пешаци су видели не само Сену и њене мостове како висе у ваздуху већ и цело острво Ил д ла Сите. Међутим, Парижани који су се затекли на својим балконима нису могли да уживају у том чаробном призору. Налазили су се сувише високо да би спазили ову оптичку варку.

Палме – наглавачке

У пустињама се дешава исто то, али у супротном правцу. Пошто је клима друкчија и преламање је друкчије: врело тло загрева ваздух с којим је у додиру. Што је ваздух удаљенији од земљишта, он је хладнији. Кад светлосни зраци наиђу на место где се топао и хладан ваздух мешају, преламају се али овог пута надоле, према земљи. Посматрач зато има утисак да види две слике: једну реалну која заиста постоји (истина, на неком другом месту удаљеном стотинама километара) и другу изврнуту наопако у односу на тло. Најчешће је то оаза с палмама које се огледају у води. Колико се невољника мучених жеђу понадало да ће, направе ли само још десетак корака, загњурити главу у хладан извор непостојеће оазе!. Али, кад би пришли, дешавало би им се исто што и нама с барицом на другу која „бежи"

Догађа се чак да се ове две врсте фатаморгане, горња и доња, појаве истовремено. Такви се призори већ вековима могу посматрати у Месинском пролазу који дели Апенинско полуострво од Сицилије. Становници града Ређа у Калабрији у зору, гледајући преко на обалу Сицилије, могу да уживају у нестварним призорима и то не само на небу него и на мору: то су замкови, минарета, палате, па чак и витезови под оружјем. Утолико фантастичнији што их нема у реалности. У ствари, то што они виде слика је града Месине, с друге стране залива, деформисана преламањем светлости.

Воле чист ваздух

Још у раном средњем веку ови „рајски призори" на Земљи приписивани су вили Морган, митској личности из времена витезова округлог стола и краља Артура. Управо она у овој келтској легенди, као краљева сестра чаробним напитком му „отвара очи" да сазна за љубав његове жене и Ланселота. Данас су, на жалост, ова раскошна привиђења све ређа,

Тајна фатаморгане откривена је релативно касно. Крајем 18. века француски математичар Монж, творац дескриптивне геометрије, први је у часопису „Египатска деценија" дао рационално објашњење за фатаморгане које је лично имао прилике да посматра пратећи Наполеонове трупе при освајању Египта. Ипак, Монж је разрешио само тајну фатаморгана у пустињи, а требало је чекати још два пуна века, па да се нађе објашњење које обухвата појаву привиђења на свим географским ширинама, посебно у хладним областима и на мору, то јест уздигнуту фатаморгану. Тек почетком осамдесетих година два канадска научника, Лен и Шредер, уз помоћ компјутера, дали су логично тумачење за приче страве које су остале иза викиншких морепловаца. Они су утврдили и зашто се бродови никад не преврћу, а палме дубе на глави...

Данас су фатаморгане врло угрожене због загађења ваздуха, нарочито у нашем умереном појасу где је највише штетних честица из фабрика и аутомобила. Истина, загађеност не утиче директно на температуру ваздуха, па према томе ни на формирање привиђења, али зато ове честице стварају сталну измаглицу која нам ограничава видик. А ове вилинске слике су врло осетљиве, могу да се роде и одживе свој кратак век само у савршено прозрачном и чистом ваздуху.

В. Милићевић

ПРВИ КЕЧАП БЕЗ ПАРАДАЈЗА

Порекло кечапа је кинеско, али од његовог првобитног састава мало тога је остало, осим назива (ке-тсиап). Кинези су овај сос справљали и јели уз рибу. Укус је био сличан маринади, и тек у 17. веку Енглези су га пренели у Европу и прилагодили свом укусу. Тек доласком на тло Америке, 1790. године кечап постаје оно што је и данас захваљујући додатом парадајзу.

АСПИРИН УМЕСТО РАТНИХ РЕПАРАЦИЈА

Овај уобичајени и најчешће коришћени лек био је дуго потцењиван. Њега су још око 1850. године справљали француски апотекари као „лек који све лечи", али није био много цењен. Његове праве вредности открио је

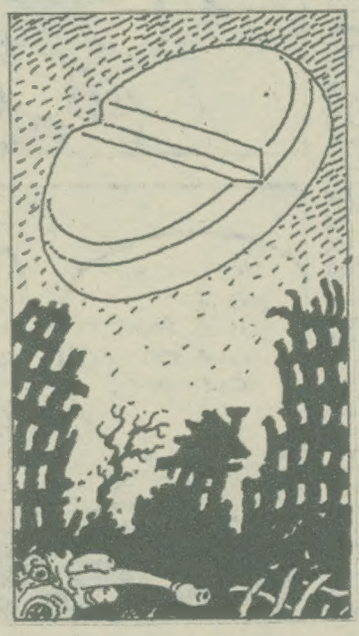

тек четрдесетак година касније један немачки лекар који је њиме лечио свог оца од реуматизма. Овај лек је почео масовно да се производи у Немачкој 1899. године и убрзо је постао веома популаран у целој Европи. По окончању Првог светског рата, 1919. године, савезници су Версајским уговором, као победници у рату, тражили од Немачке, да им на име ратне одштете уступи право на производњу аспирина.

ПРАЊЕ ЗУБА МЛЕВЕНИМ СТАКЛОМ

Прве пасте за прање зуба потичу још из старог Рима. Справљање су на разне начине, али навешћемо један који је можда најнеобичнији. Ова паста за зубе садржавала је: сирће, мед, со и – млевено стакло.

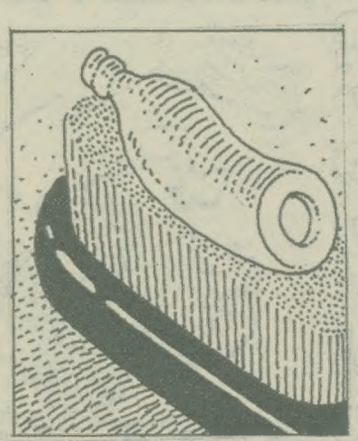

Илустровао: Љубомир Милојевић – Љубац

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

©1992 by King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

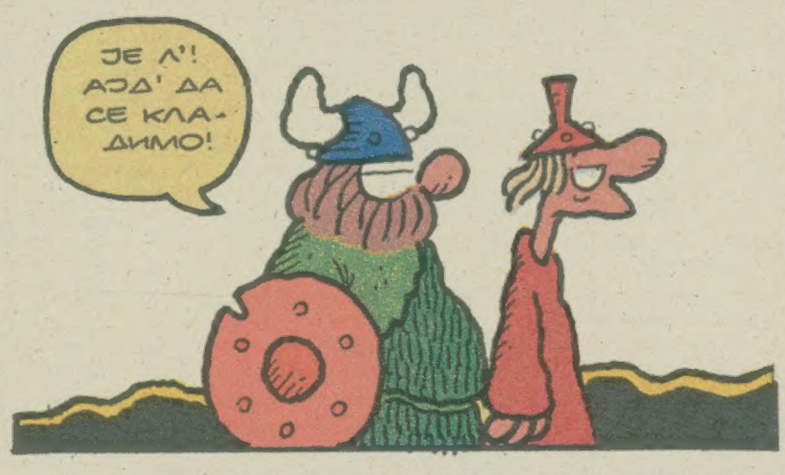

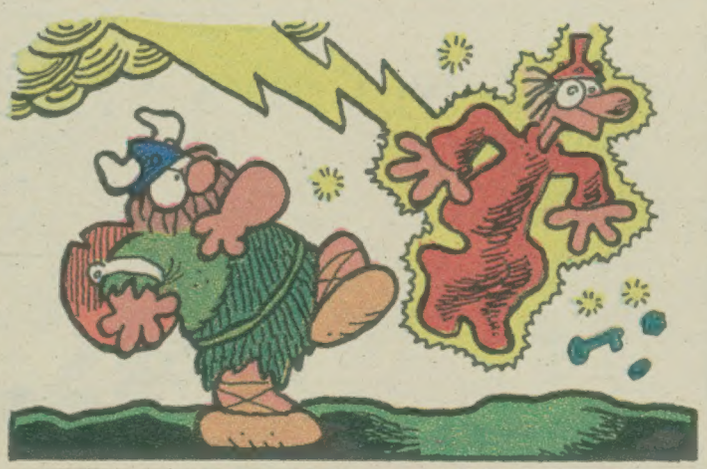

АМЕРИЧКА ТВ БАСТИЉА

КАД ЗАТВОРЕНИЦИ УТИХНУ

Како умирити и преваспитати људе? Рецепт је једноставан: пустити их да гледају телевизију и понудити им одговарајући програм

Суочени са смањеним буџетом и превеликим бројем људи на издржавању казне, управници у преко 4.000 затвора на тлу Сједињених Америчких Држава морали су да смисле најбољи начин да дисциплинују своје станаре. Пошто се показало да је телевизија најбољи лек за смирење, уведени су кабловски програми у две трећине америчких тамница. Више од милион затвореника свакодневно седи испред малог екрана. Када се, рецимо, приказује неки добар филм, у свим ћелијама зачује се тихо.

Гледање телевизије донедавно је било предвиђено у заједничким просторијама. Стражари су, у договору са затворским психијатрима и психолозима, имали налог да пуштају само поједине ТВ станице и одговарајуће програме. Често је долазило до туче јер су затвореници песницама доказивали која је станица најбоља.

Сада је стање знатно боље. Тако, на пример, у затвору у Ал Џеферсон Ситију (држава Мисури), најбоље обезбеђеној установи те врсте, затвореници сами уређују своју кабловску телевизију, То је за сада и једина затворска ТВ станица о којој се искључиво брину осуђеници.

Затвореници бирају програме различитих државних и приватних станица, а имају и своја два „кућна" програма. На располагању им је укупно 12 канала који пружају широк избор. Од недељне мисе, разговора о све раширенијој опасности од вируса сиде, до вести или спортских догађаја. А спорт је, тако бар показују досадашња искуства, међу најбољим седативима.

Телевизија је умногоме заменила затворске новине. Узме ли се у обзир чињеница да је 40 одсто затвореника неписмено, телевизија је за многе заиста постала прозор у свет.

Цензура је веома блага. Дозвољени су малтене сви филмови изузев оних који носе ознаку „X" (сувише брутални). Тако затвореници могу да гледају „Терминатора 2" или „Војни затвор", али не и „Кад јагањци утихну". Управници су страховали да осуђеници могу сувише да се поистовете са ликом Ханибала Лектора, суманутог професора – канибала.

– Плаше се да се затвореници „не покваре" кад виде филм „Кад јагањци утихну" – каже Касандра Њукерк, психолог из затвора у Ал Џеферсон Ситију. – А ови момци овде могли би да напишу сценарије много боље (и жешће) од оних који настају у Холивуду. Шта су све они доживели или урадили, тешко да би многи могли и да замисле.

Иако се баш сви не слажу да је телевизија добра у току преваспитавања, као рецимо професор судске медицине са Њујоршког универзитета („Ништа не може заменити разговор у четири ока или по терапијским групама"), она ипак има педагошки карактер. Ако се неко нађе у самици због лошег владања, нема могућности да ужива у неком филму или спортском догађају.

ТВ терапија могућа је само зато што су телевизори сада постављени у готово свим затворским ћелијама. Мањи број осуђеника лакше ће се договорити шта ће гледати. А да би се ипак избегли могући неспоразуми кад неко и ноћу седи испред екрана, постоје слушалице. Пустиш слику, искључиш тон.

В. С.

Одвојите се од телевизора само сет минута. Ни толико времена вам не треба да прочитате хумореску.

НОВА ШЕХЕРЕЗАДА

У једном граду, сличном хиљадама других градова, где Сунце излази на истоку и заходи на западу, где после зиме долази пролеће а зима смењује јесен, живели су Он и Она.

Она је била прелепа. Њено лице је својим сјајем збуњивало чак и јарко Сунце.

И Он је био прелеп, блистао је од савршенства, сличан усправном бору. Сва је срца освајао својом лепотом.

И он се заљубио у Њу. И Она је заволела Њега. И он је дошао у Њен дом да би јој све испричао о својој великој љубави и заувек јој понудио своју руку и срце.

– О, светлости очију мојих... прозборио је Он.

Али, ништа даље није рекао. Није успео. Јер, телевизор је био укључен и у том тренутку сриолика спикер-ханума објавила је поштованим телевизијским гледаоцима да почиње први наставак серијског филма „Хиљаду и једна ноћ".

И Он и Она, заборавивши на све, са огромним занимањем пратили су задивљујуће доживљаје мудре Шехерезаде.

И када се први наставак филма завршио била је већ поноћ. И Он се вратио својој кући решен да дође сутрадан и Њој исприча све о својој великој љубави и заувек јој понуди своју руку и срце.

И Он је сутрадан заиста дошао и рекао:

– О, светлости очију мојих...

– И опет ништа више Он није успео да каже. Зато што је сриолика спикер-ханума објавила да почиње други наставак серије „Хиљаду и једна ноћ".

И опет су Он и Она, заборавивши на све, с великом пажњом пратили доживљаје подмуклог везира и свемогућег џина.

А кад се филм завршио наступила је поноћ. И опет се Он вратио својој кући, тврдо решивши да сутрадан поново дође и све јој каже о својој великој љубави и заувек јој понуди своју руку и срце.

Али, сутрадан је приказиван трећи наставак. А затим пети, седми, двадесети... Серија је трајала хиљаду и једну ноћ. А када се завршио хиљаду и први наставак Он је устао из наслоњаче и спустио се пред Њу на колена.

– О, светлости очију мојих – прозборио је он.

Али... сриолика спикер-ханума објавила је да почиње први наставак серије „Сто година самоће".

И тако Он Њој није испричао о својој љубави. И тако Он није дознао о Њеној љубави. И тако јој није понудио своју руку и срце.

И тако су стално седели пред плавичастим екраном и били срећни. И умрли су у истом дану. Када се покварио телевизор.

К. Иљин

КАД САМ БИО МАЛИ

ПРИНЦ ТОМИСЛАВ КАРАЂОРЂЕВИЋ

Припремила
Олга
Вукадиновић

Већину фотографија принц Томислав је добио од пријатеља и рођака: одлазећи из Београда није понео ниједну јер није ни слутио да се неће скоро вратити у њега.

У мом случају детињство једног принца није изгледало онако како се то обично замишља, описује у књигама или приказује на филму. Ја заправо дуго, врло дуго, уопште нисам ни знао да сам принц, а кад сам коначно то чуо, околности у којима сам се налазио биле су све друго само не краљевске.

Родио сам се 19. јануара 1928, на Богојављење. За Стари двор, кућу у којој сам се родио, не везују ме неке посебне успомене јер сам био сувише мали да бих могао било шта да упамтим. Имао сам две-три године када смо се преселили на Дедиње. Родитељи у зграду Новог двора, ми, деца, у бунгалов са гувернантама. Упркос тој физичкој одвојености, могу да кажем да нисам био несрећно дете, напротив.

Моје детињство је, све до погибије мог оца, било веома срећно, а било би још и више да сам чешће могао да будем са родитељима. Заправо, моја браћа и ја виђали смо мајку свакодневно. Радила је што и друге мајке; бринула о нама, учила нас да разликујемо добро од зла, учествовала у нашим играма, водила нас у шетњу, грдила. Али, не сећам се да је икада неког од нас истукла: кад би неко и заслужио батине, а и принчевима се то дешавало, добијао би по туру од других.

Сећам се једног лета на Опленцу, дан је био врео, а ја сам целог јутра јурио као без душе све док нисам био гола вода. Онако загрејаном, мокром од зноја, пало ми је на памет да хлад потражим у великој амфори која се налазила недалеко од куће. Завукао сам се унутра и убрзо заспао. Време је пролазило, пола сата, па сат, два. Како ме дуго нико није видео, мајка је рекла да ме потраже по парку и оближњој шуми. Мене, наравно, нигде па су позвали жандаре. Ко зна када би ме и они нашли да један од њих, уморан од тумарања парком и шумом, није стао да се одмори и попуши цигарету баш поред амфоре у којој сам спавао. Случај је хтео да пепео уместо на земљу отресе у амфору и то ме пробудило. Не знајући шта се у међувремену због мене дешавало, изашао сам напоље. Моје појављивање изазвало је свеопшту радост, али ме она није спасла батина. Ја, разуме се, никако нисам схватао зашто ме туку кад баш никакву штету нисам направио и ништа лоше нисам урадио! Да је у питању реакција на страх који је осећала моја мама док ме није било, схватио сам тек кад сам постао отац и имао прилике да доживим нешто слично.

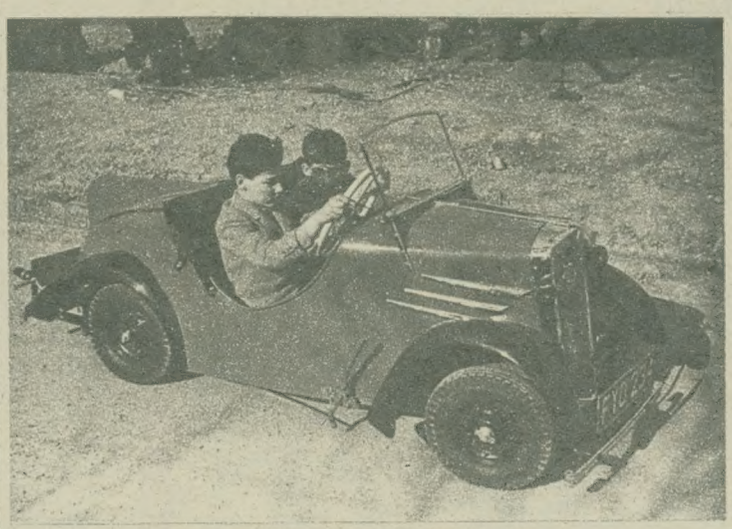

За воланом дечјег аутомобила у Лондону 1936. године.

И кад је већ о мајци реч, њу сам обожавао не зато што је била лепа, мада свако дете воли кад има лепу маму, него зато што је била нежна, блага и пуна стрпљења. Уживао сам у сваком тренутку који сам проводио с њом а понекад и помало завидео Андреју коме је указивала посебну пажњу – не зато што га је највише волела, него зато што је стално био нешто болестан. Ваљда није било те болести која га је мимоишла.

Ни оца нисам волео ништа мање него мајку. И њему сам се дивио упркос томе што је био врло строг и што је од нас не само очекивао него захтевао да будемо добра и дисциплинована деца. Тренуци које сам проводио са њим били су ретки и утолико драгоценији. Не знам да ли је било срећнијег детета од мене кад би ме узео за руку и посадио у крило. Мрзео сам те послове и путовања која су га одвлачила од нас. Није ми било баш најјасније какви су то послови из простог разлога што нисам знао да је мој тата краљ, као што нисам знао ни да је мама краљица а да смо моја браћа и ја принчеви. Код нас у кући о томе се никада није говорило и ја сам мислио да сам дете као и сва друга деца, појма нисам имао да имам неку титулу.

Упркос томе што сам ретко виђао оца, био сам веома близак са њим, имао сам, како би се то рекло, контакт. Можда је та блискост била резултат тога што је са мном разговарао као са неким себи равним, а то је мени веома годило јер сам био сасвим мали. А можда је ствар у томе што сам, изгледа, једини ја био дете какво је желео да има, живахан, здрав, слободан, независан.

Понекад сам имао прили-

ке да чујем да сам му био љубимац, али тада, док је још био жив, ја то нисам ни наслућивао. Да те приче ипак нису биле без основа, схватио сам као одрастао човек: да нису биле истините зашто би само мени оставио две куће у наслеђе? И зашто би ми дозвољавао да понекад присуствујем аудијенцијама, додуше, увек уз строгу напомену да седим миран у неком ћошку.

Страшно сам се радовао крају тих примања. Не зато што ми је на њима било досадно, био сам очаран што макар и тако могу да будем заједно са татом, него зато што смо после ишли заједно на ручак. Сећам се, једном се нека аудијенција, у којој је био неки врло важан министар из Хрватске, страшно отегла и ја сам, љут што се тата никако не појављује, убацио нечију папучу кроз отворена врата. За овај мој испад тата се министру извинио речима: „Ех, знате, ја имам два заиста велика проблема: Хрвате и Томислава..."

Најсрећнији период мог детињства није, како сам рекао, потрајао дуго. Кад се мој отац спремао на оно судбоносно путовање, у кући је данима владала нека чудна атмосфера коју сам и ја, мада мали, осећао. Није то било ништа што би могло тачно да се опише, једноставно висило је у ваздуху и чак је, како ми се чинило, могло да се додирне руком. Оног дана када је тата требало да крене у Француску, читаво преподне провео сам сам јер у парку, обично пуном баштована, није било ни живе душе. Као да су сви у земљу пропали. Желећи да испратим оца, отишао сам пред зграду из које је кретао и стао с краја, поред степеница. Није прошло много кад је изишао из куће и журно ушао у аутомобил. Приметио ме је тек кад је сео. Вероватно је мислио да желим нешто да му кажем јер је изашао из аута и кренуо ка мени.

– Ја путујем у Француску и Енглеску – рекао је – желиш ли да ти отуда донесем нешто?

– Не – одговорио сам.

– Ипак – наваљивао је – мора бити да желиш нешто. Можда неког мецу или неку другу играчку?

– Нећу ни мецу ни било шта друго – гласио је мој одговор. И заиста, нисам желео ништа осим да се не одваја од мене.

– Немогуће је да не желиш баш ништа! – чудио се отац.

– Желим – рекао сам – само да се ти вратиш!

Овај мој одговор потпуно га је затекао, чак и мене самог. Зашто сам то рекао? Да ли због тескобе коју сам данима осећао или због нечег другог, ни сам нисам знао. Мора да су га моје речи дубоко дирнуле јер ми се учинило, док је пролазио поред мене колима, да му видим сузе у очима.

Недељу дана касније рекли су нам да је отац имао саобраћајну несрећу, али нам нису објашњавали појединости. Само сам наслућивао да је у питању нешто горе од саобраћајне несреће. Растрзан страхом, осећајући да се од нас крије нека страшна тајна, одјурио сам једног дана у гаражу и устремио се на шофера који је возио тату оптужујући га да је он крив што је мој отац настрадао. Узалуд се правдао. Нисам му веровао. Притиснут страхом и црном слутњом, заслепљен сузама, почео сам да га ударам песницама. Моји родитељи би, да су били присутни, били свакако запрепашћени оваквим понашањем, али ја у том тренутку нисам марио за оно што би рекли.

Пун гнева наставио сам да плачем и вичем све док ми човек није показао ауто: „Зар не видиш да на њему нема ниједне огреботине?", питао је и ја сам погледао. Оно што је говорио било је сасвим тачно. Не знајући како да искалим бес који сам осећао због превеликог страха, шутнуо сам ауто као да ми је он крив. Био је то гест недоличан добро васпитаног дечака какав сам био, али нисам могао друкчије.

Увече, кад је мајка као и обично дошла да ми пожели лаку ноћ, питао сам је зашто су ме лагали да је тата имао саобраћајну несрећу? Тешка срца признала је да је отац убијен и то је било све што ми је рекла јер су јој сузе грунуле на очи и изашла је напоље. Ниједном речју више није поменула очево убиство, а ја никако нисам престајао да се питам ко је убио мог оца кад је он био најбољи тата на свету. Одговоре на сва та питања сазнао сам много касније, а у међувремену, живот је текао даље.

Наизглед, све је било као пре. Ја сам и даље највише времена проводио напољу, с баштованима од којих сам учио српски јер смо се ми, у породици, углавном служили енглеским. Неуморно сам јурцао по цео дан, падао и дизао се, а да то нико није примећивао. За разлику од мене, Петар, за кога сам у међувремену чуо да је престолонаследник и да ће једног дана бити краљ, чуван је као у памуку. Ако би, не дај боже, пао, бар шесторо њих стуштило би се да га подигне и отресе прашину с њега. Ко је био Enfant terrible види се и по филмовима: на свима Петар, уредно одевен, иде с мајком, Андреј држи дадиљу за руку, док само ја нон-стоп скакућем лево-десно.

Као мали, веома сам волео да се играм с децом, али другови у игри најчешће су ми, ипак, била браћа. Врло добро смо се слагали. Волео сам да време проводим и са баштованима, учим кад се шта и како сади, а волео сам и спорт. Управо он био је једино у чему сам се истицао када сам кренуо у школу: све прве награде у пливању биле су моје иако сам био најмлађи ђак. Волео сам и тенис, играо и голф, а једини спорт који ми је био насмрт досадан био је крикет. Никада нисам до краја схватио оне Енглезе који га обожавају јер не разумем чега занимљивог има у томе што сатима стојиш негде и чекаш да ти баце лопту...

Кад ми је мајка крајем лета 1939. рекла да ме води у енглеску школу, нисам ни слутио да ће то бити мој растанак са Београдом. Школа у коју ме је уписала била је у близини Лондона и оставила је сасвим пријатан утисак на мене. Налазила се усред зеленила и имала је сијасет спортских терена. Чак и базен.

Као ђак нисам био баш

Породица на окупу: принц Томислав са супругом, принцезом Линдом, кћерком Катарином и синовима Борђем и Михајлом.

бог зна какав мала сам вредно учио. Све испите уредно сам полагао, али не са онаквим успехом са каквим је то радио мој рођак, млађи син кнеза Павла, који тако рећи књигу није отварао.

За Божић те, 1939. године требало је да дође мајка и повеле ме у Београд, али се разболела и остала у Енглеској. У међувремену у школу је дошао и Андреј и ја бих се сасвим добро осећао још само да је и Петар био са нама. Мамина болест је потрајала тако да смо следећи Божић провели у Енглеској, а онда је избио рат, па пуч у Београду и мама је била страшно забринута јер није знала шта се тамо заправо дешавало. Постала је страшно нервозна, трзала се на сваки звук телефона. Ужасно се бринула за Петра.

У то време већ се и Енглеска суочавала са великим тешкоћама, понестало је бензина и ја сам на викенде кући ишао бициклом који ми је, уосталом, све време рата и био главно превозно средство. Једног дана мајка је рекла да је Петар отишао из Југославије. Где, није знала. Једни су говорили да је отишао у Каиро, други у Јерусалим. Мајка од стрепње већ није знала шта ће кад јој је Петар, два-три месеца по одласку из Југославије, изненада дошао у Лондон. С каквом радошћу сам га дочекао! Био сам заливљен како је успео да се извуче жив и сачува главу. За мене је он био мој велики, драги храбри брат! Био сам срећан што имам тако храброг брата и што смо поново сви на окупу. Ту срећу није могла да омете ни оскудица у којој смо се нашли, ни то што се моја школа преместила у један грозан крај Енглеске и што је хране било тек толико да се преживи.

Једва сам чекао да завршим колеџ и кренем на Универзитет, али се на њему нисам баш најбоље снашао. Нисам знао шта ћу сада са свом том слободом коју сам одједном имао. У средини у којој сам растао увек се знало за ред и дисциплину, и у породици и у школи. Размишљајући о томе шта бих могао да студирам, одлучио сам да упишем економију и политичке науке, али сам врло брзо дигао руке од студија. Једног дана једноставно сам отишао мајци и рекао јој да не желим више да студирам и да хоћу да се запослим. Тачно сам знао шта ћу да радим: гајићу јабуке и, као што је познато, то сам и радио највећи део живота јер ми је тај посао нудио оно за чим сам увек чезнуо. Живот у природи и са њом.

Најновија солунска занимација

СКОК У ПРАЗНО

Европу је последњих месеци обузела права помама за једном лудоријом са далеког Борнеа

Јоргос Целикас је млад човек, тек му је 26, а већ има школу летења и то сасвим необичног имена – „Адреналин". Већ и сам назив, према хормону надбубрежне жлезде познатом по томе што делује на убрзање рада срца и повишење крвног притиска, говори колико о школи толико и о њеном власнику. Он је човек који воли узбуђења, а она, зна се, на организам обично делују попут инјекције адреналина. Јоргосу се зато богомданом учинила најновија европска аеродисциплина, скок у празно са џиновске дизалице, те је сместа уврстио у програм своје школе.

Идеја и није баш оригинална: скок са великих висина вековима је сасвим обична ствар на индонежанском острву Борнеу. Као од шале, изводе га и одраслији дечаци. За кочење пре „приземљења служе им дугачке лијане везане око чланка ногу.

У Европу, тачније Швајцарску, ова лудорија није стигла право са Борнеа: њен пут водио је преко Новог Зеланда где су је први прихватили тамошњи каскадери. Скокови у празно изводили су се најпре за потребе снимања а онда су, под условом да скакач

Да би скок био потпуно безбедан, неки делови тела се осигуравају ремењем које има задатак да равномерно распореди тежину.

ПРЕУРАЊЕНИ ПРОНАЛАСЦИ

СНОВИ О ХОМУНКУЛУСУ

Млади Жак Вокансон је размишљао: и човек и животиња су механизми начињени, додуше, од нарочитог материјала. Кад прониче у тајну настајања живог бића, остварује замисао која га је прогонила

Мајка малог Жака била је веома побожна па је сваке недеље водила свог сина у манастирску цркву. Малишан је равнодушно понављао речи молитве и оживео би тек при проласку кроз црквену канцеларију. Тамо је висио велики часовник с клатном, тешким казаљкама и мноштвом зупчаника који су улазили један у други. И док га је мајка вукла за руку, малишан није могао да одвоји поглед од загонетног механизма који је тихо кукао.

Тако је прошло неколико година а онда је једног дана тата Вокансон с гордошћу показао окупљеним гостима мали часовник начињен од... дрвета. Било је то прво

жив и здрав стигне до земље, постали и добро плаћена атракција. Међутим, требало је превазићи један врло озбиљан и по живот важан проблем. Показало се да скакачи, везани за дрво лијанама, приликом заустављања доживе трзај од кога кости пуцају као гранчице. Да би избегли повреде, каскадери су се најзад опремили дуго проверавaним, нарочитим конопцима од изузетно еластичних влакана.

Име човека који је ове задивљујуће и надасве узбудљиве скокове лансирао у Европи није забележено. Зна се једино да су их први прихватили Швајцарци, за њима млади из других европских земаља, па и нашег дојучерашњег првог јужног суседа. Међутим, док су се на Новом Зеланду скокови изводили да би били плаћени, у Европи се плаћа да би били изведени. Цена једног јединог скока је 100 марака. Ако неко при том своју храброст жели да овековечи фотографијом или видео снимком, то га кошта још тридесетак.

Скок са 50 метара може да се изведе и у пару јер сигурносни конопци подносе оптерећење од 126 килограма.

Упркос не баш популарној цени, млади људи жељни узбуђења, спремни су да плате. Невероватан осећај слободе и опуштености док човек стреловито јури ка земљи

Иако власник школе „Адреналин" тврди да су скокови потпуно сигурни, они се ипак, за сваки случај изводе изван површине воде. У Солуну је због тога дизалица смештена на самој обали како би скакач, у случају да откажу баш сви сигурносни везови, пао у море.

вреди и више, кажу они са којима смо разговарали у Солуну. Тачно, надовезује се Јоргос Целикас, и додаје да човек, оног тренутка кад се баци из кабине подигнуте на висину од 50 метара не доживљава никакав шок или стрес, само божанствен осећај лакоће. И ослобађање од свих стега. Да ли томе доприноси и извесна количина ритуалности која прати припреме и сам скок? „Сасвим могуће", слаже се Јоргос и каже да оно што је доживео скачући са 50 метара никад није искусио као падобранац. „Сва та атмосфера око скакача, добро осветљен плато, маса света око њега, трештање музике из моћних звучника док се кабина пење, испуне човека неким посебним осећајем, чине га некако друкчијим, чак бих се усудио да кажем посвећеним."

Да ли је у праву или није, питање је којим ће се вероватно ускоро позабавити психолози јер све је више оних који би да оваквим узбуђењем убрзају рад срца.

О. Вукадиновић

дело руку и маште малога Жака. Ускоро је самоуки конструктор израдио дрвену капелицу с покретним фигурама анђела који су махали крилима и клањали се црквеним великодостојницима.

Међутим, све што је Жак после тога израдио није више било инспирисано посетама манастирској цркви и чак је, може се рећи, било посезање за правима самог господа Бога.

У Паризу

Године 1735. двадесетшестогодишњи Жак Вокансон напушта родни Гренобл и одлази у Париз. Његова глава пуна је фантастичних замисли, али га ипак највише заокупља идеја да механичким средствима начини живо биће. Он чита филозофске трактате, проучава анатомију и хемију. Још мало, надао се, па ће проникнути у тајну свега што је живо. Размишљао је: у својој суштини и човек и животиња су такође механизми, начињени додуше од нарочитог материјала и веома сложени по свом устројству. Кад проникне у тајну механизма настајања живог бића, и он ће моћи да на вештачки начин створи човека. Не робота који би личио на човека, већ правог живог човека који не би, као остали људи, био рођен, већ вештачки саздан. Да створи хомункулуса.

У вртовима Тиљерија Жак је запазио бронзану скулптуру флаутисте. И помислио је: не би било лоше када би оживео скулптуру. Баш као легендарни Пигмалион из хеленске митологије, краљ острва Кипра и вајар који је од слоноваче начинио статуу девојке и заљубио се у њу а Афродита је оживела па се тако њоме и оженио.

Та смела замисао није га напуштала ни када се тешко разболео. Лекари су му наредили да стално лежи и прописали строгу дијету. Пуна два месеца Жак није напуштао постељу. И поред физичке слабости, његова машта није престајала да ради. Он почиње да у глави компонује и саставља свој будући аутомат. Без записивања на хартију и без иједног цртежа, он у мислима ствара и повезује читав низ преносника, сваку, и најмању, појединост...

Многе месеце који су потом наступили Жак је утрошио да оживотвори у дрвету и металу оно што је замислио. И најзад, наступио је дан кад је флаутиста на својој флаути одсвирао свих својих једанаест плесова: менуета, кадрила, валсова...

Вокансону је то, међутим, био само први корак у остварењу замисли која га је прогонила и дан и ноћ. Начинио је још један аутомат: свирача на дугуљастом добошу. Проналазач и даље није био задовољан. Не одустајући од своје идеје да на механички начин оствари функције живог организма, одлучио је да привремено занемари човека и покуша с нечим, како је мислио, једноставнијим. И тако је Вокансон начинио патку која је ударала крилима, пакала, ширила реп, кључала зрневље из чиније, „варила" га и избацивала измет. После прве патке конструисао је и другу, још савршенију.

Као жива

Изложба на којој су били приказани сви Вокансонови проналасци имала је велики успех, али он није био задовољан. Посетиоци су на његове творевине гледали као на генијалне игрчаке док је млади проналазач у њима видео крах свих својих замисли. Жак је ипак храбро поднео свој неуспех: не, механичким средствима не може се направити „хомункулус". Свог флаутисту поклонио је Академији наука, а остале аутомате је распродао.

Кардинал Флери, министар Луја XV, задивљен његовим способностима, предложио му је место главног инспектора радионица за израду свиле и свилених тканина. Вокансон је пристао. Веровао је да се пред њим отвара нова област делатности. Замислио је да конструише аутоматски разбој за израду шарених свилених тканина и тиме олакша тешки посао ткача. Свој разбој он заснива на оштроумној идеји коју је већ испробао код ранијих аутомата: бубњу – који се окреће и управља радом читавог низа полуга које, пак, подижу тачно одређену групу нити. Раније је тај посао обављала група радника трзача који су стајали поред разбоја. Сада ће то радити машина.

Аутомат-пародија

Проналазач се још једном тешко разочарао: морао је да призна да је његов проналазак преурањен. Док је боравио у Лиону, центру ткачке индустрије, радници су га гађали каменицама. Нови разбој, стрепели су они, одузеће им посао. Разбој нису прихватили ни власници ткаоница: људске руке биле су јефтиније.

Вокансон тада ствара аутомат-пародију: магарца који седи за разбојем и вешто израђује шарену свилену тканину. Била је то његова мала освета противницима. За извесно време он се потом враћа својим ранијим замислима. Дошао је на идеју да конструише аутомат – модел крвотока у човечјем телу. Први резултати били су, по његовом мишљењу, охрабрујући, али за израду вештачког система крвотока била је неопходна нарочита гума од каучука који се добијао на плантажама у Гијани. Наумио је да оде у Гијану. Краљ је одобрио његову намеру. Али, документа су споро сређивана и за то време Вокансон је добро размислио и – одустао.

Године 1746. Вокансон је изабран за члана Француске академије наука и ту почаст уживао је 36 година – умро је у Паризу новембра 1782. Није тешко израчунати: пре тачно 210 година.

К. В.

Илустровао: Бора Живковић Добросав

СПАСИТЕ МОЈЕ БЕБЕ!

Аутомобил с три сасвим сама мала детета кренуо је с паркиралишта низ стрмину, прелетео булевар са четири траке кроз најгушћи саобраћај, пао у ледену реку и почео да тоне

Тридесетседмогодишња Џој Ворен задржала се нешто дуже у банци и, носећи у наручју четворомесечну Естер, пожуривала је петогодишњу Фејт и трогодишњег Стефана да се потрпају у стари „бјуик-караван". Морала је за двадесет минута да буде пред приватном школом „Академија Калвари" да би покупила двоје старије деце. Два најстарија сина већ су ишла на факултет и нису живела код куће.

Фејт је ускочила на задње седиште, Стефан се увукао за њом, а Џој је бебу сместила и причврстила каишевима на седиште до свога. „Закаснићемо и Адам и Лори ће се уплашити", рекла је деци двадесетак минута касније док су се старим аутомобилом пењали стрмим прилазом „Академији Калвари".

Зауставили су се на самој ивици препуног паркиралишта пред школом. Џој је одатле, по ко зна који пут, видела Булевар норт форест парк препун возила која су јурила у оба смера, а одмах иза њега реку Тринити.

„Ви останите унутра и будите мирни, враћам се за секунд", рекла је Стефану и Фејт. Никада децу није остављала саму у колима, али је Естер чврсто спавала и било јој је жао да је буди. Брзим корацима прешла је четрдесетак метара до улаза у школу. Адам и Лори још нису изашли са часова и морала је мало да их причека.

Низбрдо за „бјуиком"

Када су, најзад, изишли и сви заједно кренули према „бјуику", Џој је угледала задњи део свог аутомобила како се лагано, с троје мале деце унутра, креће према травнатом пољу с густим дрворедима испод платоа школе.

Вриснувши: „Моје бебе!", потрчала је за аутомобилом само што је растојање између ње и кола бивало све веће због убрзања које је возило добијало на стрмини. Док је јурила низбрдо, на тренутак јој се указала мала Фејт на возачком седишту. Вероватно је покушавала да заустави аутомобил.

Џој се укопала у месту и немо буљила: „бјуик" је, самим чудом, врлудао заобилазећи дрвеће и не закачивши ни једно једино. У року од неколико секунди ауто је пролетео кроз доње, мало употребљавано, школско паркиралиште, окренуо се под оштрим углом у правцу Булевара норт форест парк са четири аутомобилске траке, прескочио плитки канал између плочника и коловоза и тресну на друм препун возила јер је било време када се свет с посла враћао кући.

Седамнаестогодишња омалена Серет Гомес и њен друг из одељења атлетски грађени Денијел Вајтхед стајали су покрај Денијелових кола и разговарали када су, око двеста метара испод паркиралишта, угледали браон-беж „бјуик-караван" како се креће као да је без возача и жену која јури за њим на растојању од око сто метара.

„Иде према аутопуту!", викнули су углас и полетели за њим. Денијел је стигао Џој на месту где је она као укопана унезверено гледала према Булевару. „Има ли кога унутра?", довикнуо јој је Денијел не заустављајући се. „Моје мале бебе!", зајецала је Џој. „У колима су моја мала деца!"

Главачке у ледену воду

Када је „бјуик" попречке тресну на коловоз, зачула се ужасна шкрипа аутомобила из оба смера који су га, нагло кочећи, заобилазили. „Бјуик" се у пуној брзини окренуо, готово прелетео две траке пута, провукао се кроз отвор између дрвећа које дели траке на средини аутопута и прескочио две траке супротног смера, поново не задобивши ни огреботине.

„Хвала драгом Богу!", помислила је Џој, али јој је радост била кратког века. Аутомобил с њеном децом јурио је, брзином од око педесет километара на сат, право према реци Тринити. Џој, која није знала да плива, беспомоћно је

гледала како кола клеђу с пута на поплочану обалу и с ње у мутну хладну воду. Точкови су се још неко време окретали и „бјуик" је неких шест метара пловио пре него што се зауставио и почео да тоне у муљ.

Денијел Вајтхед је претрчао Булевар и, приближавајући се реци, свукао и бацио капут. Видео је како аутомобил лагано тоне предњим делом надоле под опасним углом од 45 степени. Угледао је и преплашена лица Стефана и Фејт који су се пентрали по задњем седишту како би били што даље од воде.

Денијел је, не оклевајући, главачке скочио у ледену воду и уз неколико замаха, упркос снажној струји, допливао до аутомобила. Зграбио је кваку на вратима код седишта до возачког и почео да је цима. Али, вода је била на десетак центиметара испод прозора и врата се нису мицала. Да је, којим случајем, успео да их отвори, вода би покуљала у кола и дошло би до трагедије.

Извукли су Фејт

Изненада, Денијел је приметио непознатог брадатог човека како покушава да отвори задња врата. Денијел му је рекао: „Морамо да разбијемо прозор и извучемо децу!"

Незнанац је био тридесетпетогодишњи Чарлс Скип Вомак, возач тешких камиона из Тексаса. Он је возио шлепер Булеваром норт форест парк када је „бјуик" пролетео преко коловоза тачно испред њега. Зауставио је камион, искочио из кабине и полетео према реци. Скочио је у њу готово истовремено када и Денијел, али с друге стране, па нису видели један другога.

Једва свестан Денијеловог присуства Скип је навалио на задња врата која су била закључана. Приметивши да прозор није до краја затворен, он је с муком провукао свој отекли раднички прст кроз тај мали отвор и из све снаге притиснуо стакло које никако није попуштало.

Изненада се, у том истом прозорском отвору, појавила још једна шака. То је Денијел протурио своја два мала прста. Ни један ни други нису могли да употребе обе руке којима су се држали за аутомобил да их струја не би однела. Снажним притиском на прозор њих двојица су разбила сигурносно стакло које се расуло у безброј сићушних делића.

„Хајде", позвао је Скип малу Фејт и Стефана. „Брзо ћемо вас извући одавде!" Оба детета су истовремено навалила на прозор. Денијел је слободну руку пружио унутра, дохватио Фејт испод левог пазуха и извукао је. Тек тада је приметио да се и његова другарица Серет налази у води и то код предњих врата.

Денијел је сместио Фејт на своја леђа, њене ручице ставио себи око врата и кренуо према обали. Струја га је снажно вукла и брзо се уморио. Због тога је променио правац и запливао низ струју. Најзад је стигао до обале и девојчицу предао мајци у наручје.

Скип је остао сам

За то време Серет Гомес се пробила према Стефану, одупрла се ногом о задња врата аутомобила, ухватила дечака за руке и извукла га кроз прозор. Затим га је обухватила једном руком и покушала да се одмакне од кола. Дечакова тежина вукла је крхку Серет под воду. У том критичном тренутку поред ње се, ниоткуда, створила још једна особа.

Четрдесеттрогодишњи Ален Мекгинис такође је возио Булеваром када је на обали реке угледао узбуђену групу људи. Успорио је и у води видео аутомобил како тоне под оштрим углом и девојку која само што се није удавила. Излетео је из својих кола, скочио у реку и брзо допливао до Серет и Стефана.

Мекгинис је из девојчиних руку узео малог Стефана и, борећи се са струјом, запливао према обали служећи се ногама и само левом руком јер је десном држао малишана. Није се сетио да га стави на леђа и једва је испливао. Чим га је предао мајци, срушио се од умора на ивицу обале.

Скип Вомак је остао сам у води код „бјуика". Кроз ветробран је, везану на дечијој столици на предњем седишту, гледао бебу којој је вода већ досезала до ногу. Узалуд је песницама ударао по стаклу прозора и ветробрана. Схватио је да, ако хоће да спасе бебу, мора да уђе у аутомобил кроз задњи разбијен прозор.

Кроз тај прозор Скип је једва успео да се провуче. Ухватио се за наслон за главу предњег седишта и привукао надомак бебе која га је мирно гледала великим очима. Почео је да се бори с каишевима којима је беба била прикопчана за своје мало седиште. Тражио је отварач, цимао траке и каишеве, чупао, али није успевао. Најзад је размакао каишеве колико је било могуће и кроз њих провукао бебу.

Све мајчине грешке

Скип је левом руком зграбио Естер за оделце, подигао је увис изнад седишта и предњим делом тела почео себи и малој да крчи пут кроз, за његово тело, недовољно велик прозор. Када се, после много мука, нашао напољу, није више имао снаге да пође према обали. Стајао је тешко дишући, држао Естер изнад воде и молио Бога да му неко помогне.

Тада је угледао непознатог плавокосог човека како плива пут аутомобила. То је био четрдесетшестогодишњи Роџер Браунли који се, такође, возио кући Булеваром. Искочио је из свог аутомобила и бацио се у реку чим је видео како ноге неког човека ишчезавају кроз прозор кола која тону.

„Узми бебу!", узвикнуо је Скип. Роџер је зграбио Естер под десну руку и запливао у правцу обале. Тек када је ногом додирнуо дно, успео је да дође до даха. Даље није могао. Неко од људи са обале скочио је у воду и узео бебу. Неко други помогао је Роџеру да изађе. Нешто после њега испливао је и Скип.

Само што су се сви спасиоци нашли на обали, стари „бјуик" је потонуо. А, како се догодило да сам крене с паркиралишта? Лопови, који су месец дана раније обили та кола, покварили су механизам за кочење на паркингу, уређај који имају сви аутоматски аутомобили.

Џој је направила две грешке: није натерала мужа да одмах поправе уређај и, без обзира да ли је нешто покварено или није, прекршила је правило да децу никада не треба остављати саму у аутомобилу.

Бојана Дожић

ПАТИКЕ ПОСТАЈУ ВЕЧНЕ

КАУЦИЈА ЗА НАЈКЕ

Још која деценијица и ствари би требало овако да изгледају: купиш „најке", износиш их, али их потом нипошто не бацаш у ђубре. Вратиш их у радњу као што се данас враћају празне боце кока-коле

Само прошле године Американци су купили 388 милиона пари спортских патика. Цифра је таква да од ње хвата блага језа, пријатна или непријатна, зависи од тачке гледишта.

Џогери и остали тркачи на краће и дуже стазе у њој виде ужасно много претрчаних километара.

Продавци на мало зараду од 12,1 милијарди долара.

Еколози 776 милиона (комада) патика које ће, пре или касније, завршити на депонијама смећа (а при томе је реч о „учинку" од свега једне године).

Прошлогодишњи прах – овогодишњи ђон

Тачно је да су старе аутомобилске гуме или гробља аутомобила далеко погубнији по природну средину од одбачених патика. Такође је тачно да спортске патике, боље или горе „педигриране", ипак спадају у ред производа који, зато што гума и синтетичка влакна од којих су направљени у природи не могу да се разграде и распадну природним путем, трајно загађују околину. Тако је бар било до сада.

Изгледа, међутим, да би баш захваљујући патикама коначно могао да се оствари еколошки сан: роба широке потрошње која би се рециклирала у саму себе, односно прерађивала у сопствену следећу генерацију.

Технологија рециклаже до сада се углавном примењивала на амбалажи: стаклене боце, конзерве, пластичне контејнере и картонске кутије. Прерада производа сложенијег технолошког порекла, нарочито оних код којих је проценат синтетичких материјала висок као што је случај са спортским патикама, била би прекретница која би коначно могла да разбије зачарани ток ствари: примарна сировина – индустријски производ – ђубре.

– Можда ћемо једног дана произвести патике које ћемо моћи у потпуности да рециклирамо тако да их, у ствари, никада нећемо бацати у ђубре. Враћали бисмо их у радњу као што данас враћамо боце за пиво – каже Дасти Кид, представник највеће и најуспешније америчке компаније за производњу спортске опреме „Најк".

Човек не говори напамет. Технологија за претварање излизаних у нове новцате патике је надохват руке. Почеци су по дефиницији скромни, па ствар за сада изгледа овако: старе „најке" се мељу и претварају у прах који се користи као сировина за израду ђонова на новим патикама.

Нови технолошки поступак омогућава рециклажу свих врста патика које компанија производи, изузев копачки. За сада још нема машина које би биле у стању да издвајају металне клинове од гуме и синтетичких влакана.

Још да није грудвица...

Прве „најке" делимично произведене од рециклираног материјала појавиће се у продаји на пролеће. Реч је о новој верзији модела „Air Escape Low"

– Ово је почетак. Циљ су нам сто посто рециклиране патике – каже Дасти Кид.

А докле се, у ствари, стигло?. До ђона. При том се само 20 процената старо-новог ђона прави од рециклираног материјала који уз то има и-једну особину за коју није извесно како ће проћи на тржишту. Израубовани па прерађени па поново употребљени материјал местимично је грудвичав. Јесу ли кошаркаши, џогери и остали тркачи баш толико еколошки свесни да ће у име заштите природне средине пристати на патике с естетским „фелером"? Видеће се на пролеће.

С друге стране, проблематичне грудвице нису ни за длаку утицале на квалитет производа. Квалитет ђона код спортске обуће мери се на основу четири параметра: века трајања, неподеривости, отпорности на истезање и специфичне тежине. Двадесетпроцентно рециклирани ђон дао је исте, а у извесним случајевима чак и боље резултате од нееколошких ђонова.

И, још само ово:

– Спремни смо да, чим будемо патентирали проналазак, свим фабрикама обуће на свету, које за то буду заинтересоване, омогућимо да користе наш технолошки поступак – каже Дасти Кид.

Дакле, још која деценијица и купиш „најке" или „рибок", износиш их, вратиш у радњу, добијеш кауцију, купиш нове, сто посто рециклиране, мож' бити с извесним процентом сопствених, прошло или претпрошлогодишњих патика. ***М. И.***

УЧЕНИЦИМА ОСНОВНИХ ШКОЛА, СРЕДЊОШКОЛЦИМА, УЧИТЕЉИМА И НАСТАВНИЦИМА ЛИКОВНОГ ОБРАЗОВАЊА, ЧИТАОЦИМА »ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА«!

»ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК« и ТВ ПОЛИТИКА покрећу велики ликовни наградни конкурс на тему:

МИ СМО ЗА МИР

На основу два најбоља ликовна рада у 1993. години штампаће се две поштанске марке. Доларске награде за ученике, професоре и учитеље, екскурзија за најбоље одељење, телевизори за школе! Награде ће се поделити у посебној емисији ТВ Политика.

Велики ликовни наградни конкурс на тему МИ СМО ЗА МИР, за ученике свих основних и средњих школа на територији СР Југославије, почео је претпрошле недеље.

Услов за учествовање на конкурсу је да сте ученик основне или средње школе и да на полеђини рада на тему МИР налепите ТАЛОН са 4 купона.У овом броју објављујемо купон број 3.

Правила конкурса:

Ликовни конкурс МИ СМО ЗА МИР траје од 20. новембра до 11. децембра 1992. године.

Ваш задатак је да сакупите сва четири купона и налепите их на ТАЛОН који објављујемо ове и следеће недеље у »Забавнику«. ТАЛОН са купонима треба налепити на полеђину ликовног рада који сте нацртали техником коју иначе користите у школи, на листу школског блока за цртање.

Ликовни радови треба да стигну на нашу адресу У ЗАЈЕДНИЧКИМ ПОШИЉКАМА ШКОЛА НАЈКАСНИЈЕ ДО 31. ДЕЦЕМБРА 1992. ГОДИНЕ, до 12 часова, на адресу:
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК,
Македонска 29, 11001 БЕОГРАД,
п. фах 124
са назнаком: »за конкурс МИ СМО ЗА МИР«.

ЈОКЕР КУПОН који може да замени било који од 4 купона објавићемо у »Забавнику« 11. децембра, уз купон број 4.

На конкурс могу да се шаљу и појединачни радови, али тада конкуришете само за појединачне награде и онемогућујете да ваше одељење, школа, професор или учитељ освоје неку од награда.

НАГРАДЕ ЗА УЧЕНИКЕ:

ПРВА НАГРАДА:

- Штампање рада као поштанске марке 1993. године
- Новчана награда од 1000 USD у девизама
- Седмодневно путовање за две особе по избору добитника: Грчка, море или планина у нашој земљи
- Ауторски хонорар за израду марке (по правилнику »Југомарке«)

ДРУГА НАГРАДА:

- Штампање рада као поштанске марке
- Новчана награда од 350 USD у девизама
- Седмодневно путовање за две особе по избору добитника: Грчка, море или планина у нашој земљи
- Ауторски хонорар за израду марке (по правилнику »Југомарке«)

ТРЕЋА НАГРАДА:

- 250 USD у девизама
- Седмодневно путовање за две особе по избору добитника: Грчка, море или планина у нашој земљи

ЧЕТВРТА, ДО 20. НАГРАДА

- По 200 USD у девизама

СПЕЦИЈАЛНА НАГРАДА:

- Ученик чији рад, по оцени жирија буде имао најоригиналнију идеју освојиће за цео свој разред петодневну екскурзију на Златибор, хотел »Палисад«, а сваки ученик из разреда добија и цепарац од 100 USD у девизама. Толико добија и разредни старешина који путује са ученицима.

НАГРАДЕ ЗА ПРОФЕСОРЕ:

- Учитељ или наставник ликовног васпитања (у зависности ко предаје ликовно) првонагрђеног ученика добија 500 USD у девизама
- По 250 USD у девизама припашће професору једне средње и наставнику једне основне школе чији ученици на конкурс пошаљу највећи број ликовних радова

НАГРАДЕ ЗА ШКОЛЕ:

- Две школе, једна основна и једна средња, које пошаљу највећи број ликовних радова освајају по КОЛОР ТЕЛЕВИЗОР

ПОСЕБНА НАГРАДА:

- Професор или наставник ликовног васпитања чији ученици по оцени жирија пошаљу највећи број квалитетних радова добија МУЗИЧКИ СТУБ, а школа осваја ВИДЕО РИКОРДЕР.

Награде се морају прихватити како су у правилима конкурса назначене.

СПОНЗОРИ:

- Главни спонзор конкурса је БРАЧНИ ПАР ПАВЛОВИЋ, Мира и Слободан, дародавци новчаних награда за ученике и професоре у износу од 10.000 USD у девизама.
- »ЈУГОМАРКА«, друштвено предузеће за производњу и промет поштанских марака ће према најбољим ликовним радовима штампати две поштанске марке 1993. године.
- »KON-TIKI« TRAVEL, туристичка агенција обезбеђује путовања у Грчку и екскурзију на Златибор.
- ОЗ, предузеће за спољну и унутрашњу трговину додељује два телевизора за школе.
- BEL PAGETTE, компанија за пружање телекомуникационих услуга додељује видео рикордер и музички стуб.

НЕ ЗАБОРАВИТЕ ДА СЛЕДЕЋЕГ ПЕТКА САЧУВАТЕ КУПОН БРОЈ 4!

Наставак на следећој страни

МИРА И СЛОБОДАН ПАВЛОВИЋ – ДАРОДАВЦИ ИЗ ЧИКАГА

ЧЕКАЈУЋИ ПРИНЦА ИЗ БАЈКЕ

Брачни пар Мира и Слободан Павловић су успешни пословни људи из Чикага. У далеки и непознати свет отиснули су се пре више од четврт века.

Мира је заједно са родитељима напустила родни Шајкаш у Банату као девојчица од петнаест година. Слободан је кренуо из села Попови код Бијељине. Срели су се неколико година касније у Чикагу.

О свом првом сусрету са Америком Слободан каже: »Све ми је изгледало баш онако како сам очекивао. Милиони људи постигли су нешто у животу мислећи, учећи и радећи тешко. Америка је пружала човеку прилику да оствари оно што жели, ако зна прави пут. А који је то пут – тек је требало да откријем.«

Сусрет са Слободаном Мира описује овако: »Радила сам у фабрици на склапању радија. Сваког јутра куповала сам новине и навраћала у кафетерију да их уз кафицу прочитам и тако учим енглески. Уз помоћ речника радознало сам читала хороскоп и, као свака девојка, желела да сазнам да ли ћу упознати свога принца. И док сам окретала речник, осетила сам да неко стоји иза мојих леђа. Окренем се и погледам, а Слободан покушава да ме упита да ли може да седне за мој сто. Тога јутра попили смо заједно кафу и отишли свако на свој посао.«

И – Мира и Слободан убрзо су се венчали. Можда је случај хтео да данашњи власници великог броја апартмана и станова, заједнички живот започну у собици која је била толико мала да је, да би се ушло у њу, морао да се помери кревет.

Мира је наставила да ради у фабрици, а Слободан је студирао и повремено радио. Заједничким трудом створен је почетни капитал који се касније умножавао.

Међутим, Мира и Слободан Павловић нису заборавили ко су и одакле су, нису заборавили своју отаџбину. Године 1990. подигли су споменик кнезу Иви од Семберије, а већ следеће осветили су земљиште и започели градњу цркве Христовог Васкрсења у Поповима. Августа 1992. отворена је »Павловића ћуприја« – мост који су Мира и Слободан поклонили свом народу. Тим поводом ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК организовао је конкурс МОСТ КОЈИ НАС СПАЈА. На конкурс је стигло преко 20.000 ликовних и литерарних радова. Брачни пар Павловић доделио је награде најбољим учесницима. Тако ће бити и на наградном конкурсу МИ СМО ЗА МИР.

Богатство није променило Миру и Слободана. Остали су скромни и честити људи увек спремни да помогну другима. Њихова највећа жеља је да за собом оставе дела која ће покољењима бити од користи.

Свети Архијерејски синод Српске православне цркве одликовао је Миру и Слободана орденом Светог Саве I реда.

ТАЛОН

ОСНОВНА ШКОЛА | СРЕДЊА ШКОЛА
заокружите

Име и презиме _____

Школа _____

Место и поштански број _____

Улица и број _____

Разред и одељење _____ Телефон школе _____

Наставник / учитељ ликовног _____

НАПОМЕНА: Талон са купонима налепите на полеђину рада. Цртеже шаљите у заједничким пошиљкама на адресу: »ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК«, Македонска 29, 11001 Београд, п.п.124, са назнаком »за конкурс МИ СМО ЗА МИР«

АВАНТУРЕ ТАНГИЈА И ЛАВЕРДИРА

Одредиште Пацифик II ДЕО

ЦРТА: А. ИДЕРЗО ПИШЕ: ШАРЛИЈЕ

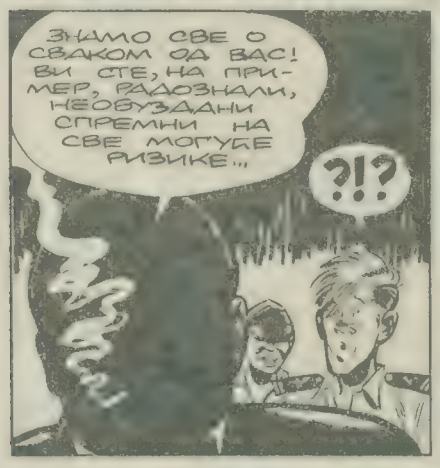

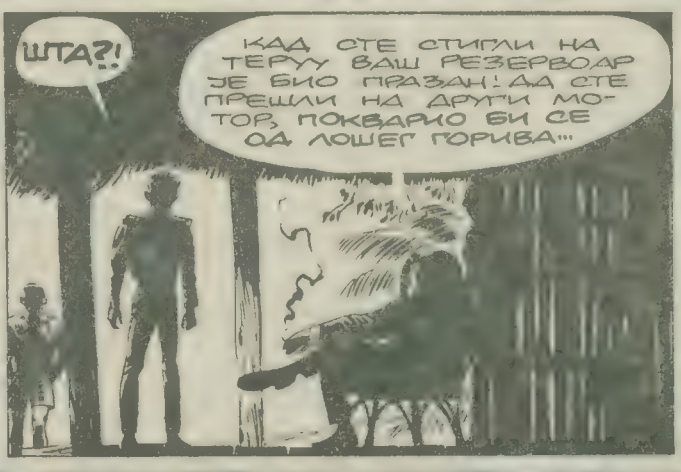

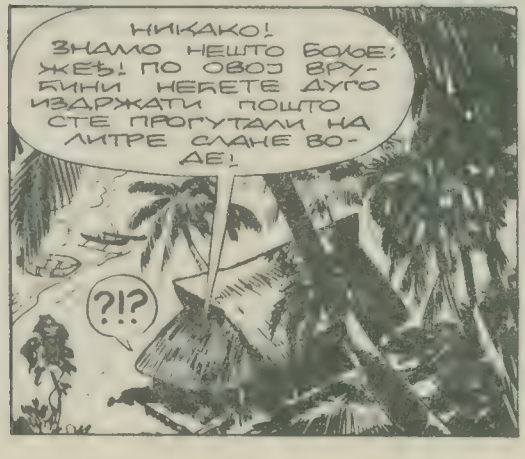

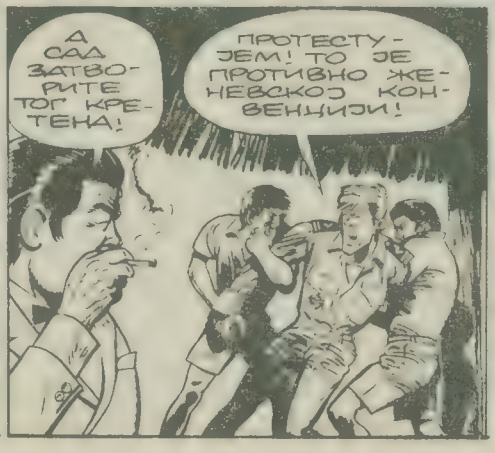

А У БАЗИ ХАО...

ЈОШ УВЕК НИКАКВИХ ВЕСТИ!

НИШТА! ТРЕБАЛО ЈЕ ОДАВНО ДА СТИГНЕ! ИЗГУБИЛИ СМО РАДИО-ВЕЗУ!

РАДАР-ИЗ

ЈОШ НИЈЕ УШАО У НАШУ ЗОНУ КОНТРОЛЕ!

ДОСАД ЈЕ МОРАО ДА ПОТРОШИ СВЕ ГОРИВО!

26A

НЕШТО СЕ ДОГОДИЛО! МОРАМО ГА ПОТРАЖИТИ!

ОБАВЕСТИТЕ СВЕ АВИОНЕ И БРОДОВЕ КОЈИ БИ МОГЛИ БИТИ У ЊЕГОВОЈ ЗОНИ!

АВИОНИ СУ КРЕНУЛИ У ПОТРАГУ ЗА ЛАВЕРДИРОМ. МЕЂУ ПИЛОТИМА БИО ЈЕ И ТАНГИ...

610

26B

СВАКИ АВИОН МОРАО ЈЕ ДА СЛЕДИ ОДРЕЂЕНИ ПЛАН ЛЕТЕЊА...

МЕТЕОРОЛОШКИ УСЛОВИ СУ ИЗВРСНИ! НЕВЕРОВАТНО ДА МУ СЕ У ИСТО ВРЕМЕ ПОКВАРИО И АВИОН И РАДИО!

ПОМИШЉАМ И НА НАЈГОРЕ! ЕКСПЛОЗИЈУ... ОТМИЦУ АВИОНА...

26C

ЗА ТО ВРЕМЕ, СТОТИНЕ КИЛОМЕТАРА ДАЉЕ, ЛАВЕРДИРА ЈЕ УЖАСНО МУЧИЛА ЖЕЂ...

ДАЈ МИ ДА ПИЈЕМ, МАЈМУНЕ ЈЕДАН! ГУСАРУ...

ГОВОРИ, ГА БЕШ ДОБИТИ ВОДЕ!

ПОСЛЕ ВИШЕ САТИ...

ПУТ ОД ПАПЕТА ДО ХАОД СМО ПРЕТРАЖИЛИ! НЕМА НИКАКВИХ ТРАГОВА... ОБУСТАВИЋЕМО ТРАЖЕЊЕ!

26D

ПУКОВНИЧЕ, НЕ МОЖЕМО ТЕК ТАКО ОДУСТАТИ!

ЗНАМ, КАПЕТАНЕ, АЛИ БЛИЖИ СЕ ДАН ЛАНСИРАЊА! НЕ СМЕМО РИЗИКОВАТИ!

БОЈИМ СЕ ДА ВИШЕ НЕМА НАДЕ...

ДОЗВОЛИТЕ САМО МЕНИ, ПУКОВНИЧЕ... ЕРНЕСТ МИ ЈЕ КАО БРАТ... МОЛИМ ВАС...

НЕ, ТАНГИ!

ДАЛИ, ЗАТРАЖИБУ ОД МОРНАРИЦЕ ДА НАМ ДА НА РАСПОЛАГАЊЕ НЕКИ ОД СВОЈИХ ЕСКОРТЕРА...

ХВАЛА, ПУКОВНИЧЕ!

У ТЕРУМ...

ЖИЛАВ ЈЕ ОНАЈ ПИЛОТ! ИЗДРЖАО ЈЕ ВЕЋ ДВА ДАНА БЕЗ ВОДЕ! ТАЈ ЋЕ РАДИЈЕ УМРЕТИ ОД ЖЕЂИ...

НЕ БРИНИТЕ, КАЗУКИ! ИМА И ДРУГИХ НАЧИНА!

СИГУРНО ГА СВУДА ТРАЖЕ!

НАША КАМУФЛАЖА ЈЕ ОДЛИЧНА! ОДОВГО НИКО НИШТА НЕ МОЖЕ ДА ПОСУМЊА!

А СА МОРА ЈЕ НЕПРИСТУПАЧНО... СЕТИТЕ СЕ КОЛИКО СМО МУКА ИМАЛИ ДА СЕ ОВДЕ СМЕСТИМО...

СТО ПУТА СМО МОГЛИ ДА НАСТРАДАМО ИЛИ ОСТАНЕМО БЕЗ ПОТРЕБНОГ МАТЕРИЈАЛА... ГЛЕ, ДАНАС ЈЕ СНАБДЕВАЊЕ!

МЕЂУТИМ...

НЕ МОГУ ВИШЕ... АКО ИЗГУБИМ СВЕСТ, ГОТОВ САМ...

ДАЛЕКО ОД ОСТРВА, ПРИСТАО ЈЕ БРОДИЈА СА НАМИРНИЦАМА...

ЈАПАНЦИ СУ РАДИОМ ЈАВИЛИ ДА ПОЧНЕМО ИСТОВАР!

У РЕДУ! НА ПОСАО!

ПОЛА САТА КАСНИЈЕ, ЧАМЦИ СУ СЕ УПУТИЛИ КА ОСТРВУ...
ВЕСЛАЈТЕ! ВРАТИЋУ МОТОР!
ПОЗОВИ СВЕ ЉУДЕ ДА ИСТОВАРАЈУ! НЕ ЖЕЛИМ ДА СЕ БРОД ДУГО ЗАДРЖИ!
ЧАМАЦ СЕ ПРИБЛИЖИО КОРАЛНОМ ГРЕБЕНУ, А ОНДА, НА КОМАНДУ, ЈЕДНИМ ЗАМАХОМ ВЕСАЛА ГРЕШАО ЈЕ ВОДЕНУ ПЛАНИНУ...
ЗА ТРЕНУТАК ИЗГЛЕДАЛО ЈЕ ДА ЋЕ СЕ ЧАМАЦ ПРЕВРНУТИ...
...АЛИ ПОСАДА ЈЕ ИСКОЧИЛА И ПОВУКЛА ГА У МИРНУ, ДУБОКУ ВОДУ ЛАГУНЕ...
ПРЕТВАРАЈУЋИ СЕ ДА ЈЕ ПОЛУОНЕСВЕШЋЕН, ЛАВЕРДИР ЈЕ СВЕ ПОСМАТРАО...
ДА НИСИ ПИСНУО!
ОВИ ТАХИЋАНИ МИСЛЕ ДА СМО РИБАРИ... АКО ПОКУШАШ ДА ПРИВУЧЕШ ЊИХОВУ ПАЖЊУ, ГОТОВ СИ!
ЧАМАЦ ЈЕ ТРИ ПУТА ДОПЛОВИО С РОБОМ...
ОВО ЈЕ ПОСЛЕДЊИ ИСТОВАР!
САД ИЛ' НИКАД!
?!

НИКО ОД ОНИХ НА ОБАЛИ НЕМА ОРУЖЈЕ ДА НЕ БИ ПРИВУКЛИ ПАЖЊУ МОРНАРА... ТРЕБА ДА ПРЕТРИЧИМ САМО ДВЕСТА МЕТАРА..
ДАЈ МИ ВОДЕ! ПРОГОВОРИЋУ... РЕЦИ ШЕФУ... ВОДЕ... УМИРЕМ...
НЕ МОЖЕ ТАКО! ПРВО ЋЕШ ДА ПРИЧАШ!
САМО ЈЕДАН ГУТЉАЈ... ДА МОГУ ДА УСТАНЕМ...
ТЕШКО ТЕБИ АКО МЕ ПРЕВАРИШ!
ДИЖИ СЕ! ЕВО ВОДЕ!
ХВАЛА!
ЈЕДАН ГУТЉАЈ И ПОЛАЗИ!
?!?
А-УХ!
УХ! МИСЛИО САМ ДА НЕЋУ УСПЕТИ...
СРЕЋОМ, СВИ СУ ЗАУЗЕТИ НА ОБАЛИ...
БАШ САМ СЛАБ... АЛ' МОРАМ ДАЉЕ!

ЛАВЕРДИР ЈЕ КРЕНУО КА ОБАЛИ...
ЧАМАЦ ТЕК ШТО НИЈЕ КРЕНУО...
ХВАЛА! ДОЋИТЕ КРОЗ ПЕТНАЕСТ ДАНА, АЛИ ДА НАС ПРЕВЕЗЕТЕ! НАПУШТАМО РИБАРСКИ ЛОГОР...
У РЕДУ!
САД ЈЕ ТРЕНУТАК!
30 А
ШТА?! ПА ТО ЈЕ ЗАРОБЉЕНИК!
ЧЕКАЈТЕ МЕ! ЈА САМ ФРАНЦУСКИ ОФИЦИР КОГА СУ ОВИ ГУСАРИ ЗАРОБИЛИ!
УЗБУНА!
РА-ТА-ТА-ТА!
БАМ!
БРЗО! ПЕЊИТЕ ОВЕ!
ФРАНЦУЗ ЈЕ КИДНУО! НАПАДНИТЕ ЧАМАЦ!
30 В

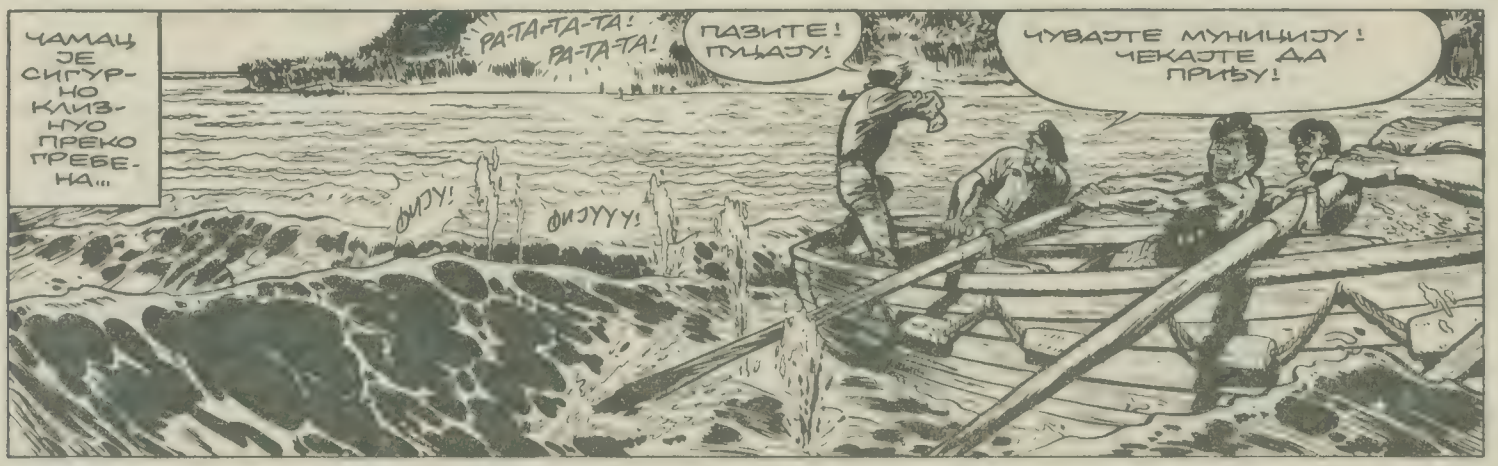
ЧАМАЦ ЈЕ СИГУРНО КЛИЗНУО ПРЕКО ГРЕБЕНА...
РА-ТА-ТА-ТА!
РА-ТА-ТА!
ПАЗИТЕ! ПУЦАЈУ!
ЧУВАЈТЕ МУНИЦИЈУ! ЧЕКАЈТЕ ДА ПРИЂУ!
ФИЈУ!
ФИЈУУУ!

НЕСПОСОБЊАЦИ! БРЗО У ГУМЕНЕ ЧАМЦЕ! УХВАТИТЕ ИХ ПРЕ НЕГО ШТО ПРЕЂУ ГРЕБЕНЕ!

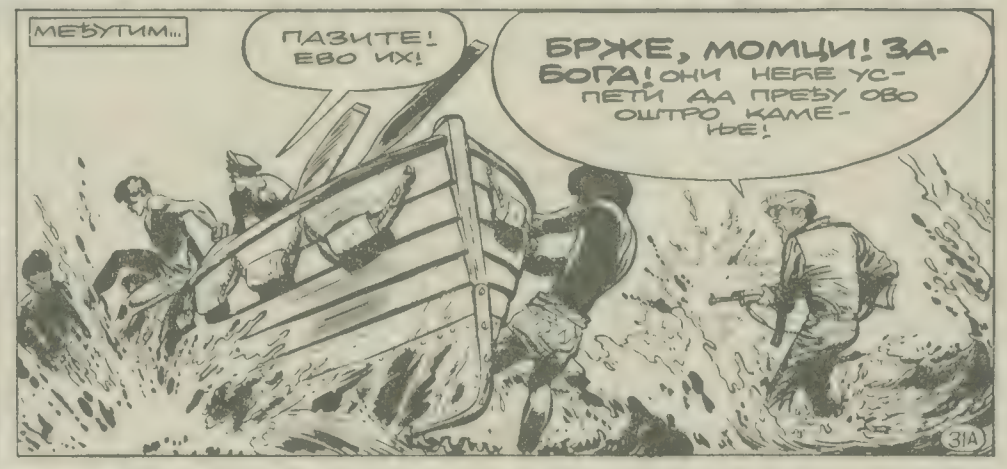
МЕЂУТИМ...
ПАЗИТЕ! ЕВО ИХ!
БРЖЕ, МОМЦИ! ЗАБОГА! ОНИ НЕЋЕ УСПЕТИ ДА ПРЕЂУ ОВО ОШТРО КАМЕЊЕ!
31A

ИСТОГ ТРЕНУТКА...
ПАЛИ! ПО ЊИМА!
ИМАМ САМО ЈОШ ЈЕДАН МЕТАК!

БАМ!
ЈАО!
АААХ!

СРЕЋОМ, ЛАВЕРДИРОВ ПОГОДАК БИО ЈЕ ПРЕЦИЗАН...
УКРЦАЈ РАЊЕНИКЕ! НЕМАМО ВИШЕ МЕТАКА!
ПФФФ!

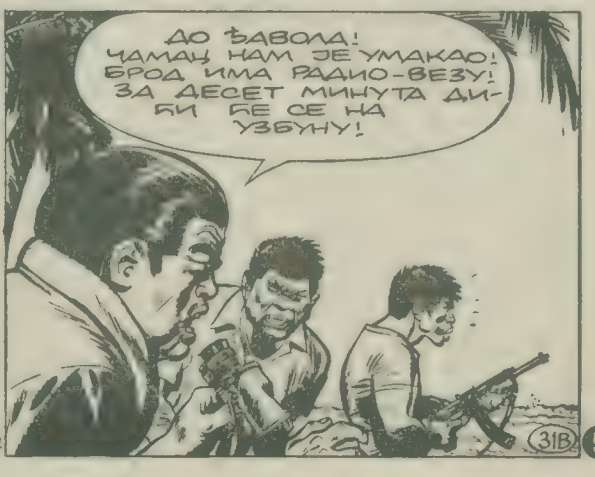
ДО ЂАВОЛА! ЧАМАЦ НАМ ЈЕ УМАКАО! БРОД ИМА РАДИО-ВЕЗУ! ЗА ДЕСЕТ МИНУТА ДИБИ ЋЕ СЕ НА УЗБУНУ!
31B

ТАХИБАНСКИ ЧАМАЦ СЕ ЖУРНО ПРИБЛИЖАВАО БРОДУ...
ОНИ ТАМО ТЕШКО ДА ЋЕ СЕ СПАСТИ...
МИ ЋЕМО РАДИО-ВЕЗОМ ДОБИТИ ПОМОЋ АВИЈАЦИЈЕ!
МОРАМО ПОЛОВИНУ ЉУДСТВА УКРЦАТИ У „НЕПТУН" И МАЛИ ПОМОЋНИ АВИОН!
ОСТАЛИ ЋЕ НАС ШТИТИТИ!
ДАЛИ...
СВИ СУ СЕ ЗАКЛЕЛИ ДА СЛУЖЕ НАШОЈ СТВАРИ! ИДУ САМО СТРУЧЊАЦИ И МИ!
ОНИ КОЈИ ОСТАНУ, МОГУ ДА БУДУ ЗАРОБЉЕНИ И ДА ПРОГОВОРЕ...
НЕКЕ ПРОГОВОРИТЕ!
ЕВО ТИ КЉУЧ ОД МОЈЕ ОСТАВЕ! ТАМО ЈЕ САКЕ КОЈИ САМ ИМ ПРИПРЕМИО! РАЗДЕЛИ ИМ!
32А
ЗА ТО ВРЕМЕ, НА БРОДУ...
ХАО КОНТРОЛА... АЛО! ДА ЛИ МЕ ЧУЈЕТЕ?
СТОТИНЕ КИЛОМЕТАРА ДАЉЕ...
ЈАВИЛА СЕ ПОРУЧНИК ЛАВЕРДИР! ЖИВ ЈЕ!
НАЛАЗИ СЕ НА БРОДИШТУ НЕДАЛЕКО ОД ТЕРУЕ! ОТКРИО ЈЕ СКРОВИШТЕ ГУСАРСКОГ АВИОНА! ТРЕБА МУ ПОМОЋ!
ОБАВЕСТИ ПУКОВНИКА И ТАНГИЈА!
ТАНГИ ЛЕТИ! ЈАВИЋУ МУ!
ШТА?! ЖИВ ЈЕ!
ВАШ ЗАДАТАК ЈЕ ПРОМЕЊЕН! ЛЕТИТЕ ПРАВАЦ ТЕРУА!
ЗА ТО ВРЕМЕ...
НЕКА БАНДА ЈЕ ДОЗНАЛА ЗА НАШ ПРОГРАМ! САД СУ У БЕКСТВУ! СВИ АВИОНИ У ПОТРАГУ!
КАПЕТАН ТАНГИ ВЕЋ ЛЕТИ ПРЕМА ТЕРУ!
ЕСКОРТЕР СЕ НАЛАЗИ У НЕПОСРЕДНОЈ БЛИЗИНИ ТЕРУЕ!
32В

ТАНГИ ЈЕ ЛЕТЕО ПУНОМ БРЗИНОМ...

ОТКУД ДА СЕ ЕРНЕСТ ТАМО НАЂЕ?

ДЕВЕДЕСЕТ КИЛОМЕТАРА ЈУЖНО ОД АТОЛА...

НАПРЕД, СВИМ МОТОРИМА!

СПРЕМИ ОРУЖЈЕ ЗА ПАЉБУ!

D 615

НА ТАХИТАНСКОМ БРОДИЋУ...

У СУСРЕТ НАМ ДОЛАЗИ ЕСКОРТЕР, А ХАО ЈЕ ПОСЛАО АВИОНЕ!

САМО ДА СТИГНУ НА ВРЕМЕ!

ЗА ТО ВРЕМЕ НА ОСТРВУ ЈЕ УКЛОЊЕНА КАМУФЛАЖА И ОДАБРАНИ СУ СЕ УКРЦАВАЛИ У „НЕПТУН"...

ОНИ КОЈИ ОСТАЈУ, НЕЋЕ ИЗДРЖАТИ НАПАД!

ИДЕМО! МОЈ ЛИЧНИ АВИОН НАС ЧЕКА!

33А

НИКО НЕЋЕ НИ ЗУЦНУТИ! ПИЋЕ ЈЕ ОТРОВАНО!

НАЈВАЖНИЈА ДОКУМЕНТА СУ У АВИОНУ! ФРАНЦУЗИ ЧАК И НЕ ЗНАЈУ ДА ПОСТОЈИ ЈОШ ЈЕДАН АВИОН!

МАЛО ЗАТИМ...

СВИ НА МЕСТА! АЛА ЈЕ АВИОН ПУН!

КРЕЋЕМО!

И ОНДА...

БИЋЕ ЧУДО АКО УСПЕМ ДА УЗЛЕТИМ!

ШТЕТА ШТО НЕМАМО БОМБЕ ДА ПОТОПИМО ТАХИТАНСКИ БРОДИЋ!

ЕВО „НЕПТУНА"! НАШИ ЋЕ СТИЋИ ПРЕКАСНО!

33В

ИСТОГ ТРЕНУТКА ЛАВЕРДИР ЈЕ ЧУО ПОЗНАТИ ЗВУК...

„МИРАЖ" МИШЕЛ!

БИО ЈЕ ТО ЗАИСТА ТАНГИ...

АХА! ЕНО БРОДИЦА! А И НЕПРИЈАТЕЉО ПОКУШАВА ДА КИДНЕ! АЛИ НЕЋЕ УСПЕТИ!

ФРАНЦУСКИ АВИОН!

МОЖДА НАС ПИЛОТ НИЈЕ ОТКРИО!

СУВИШЕ ЈЕ ЗАДУЗЕТ „НЕПТУНОМ"! НЕЋЕ НИ ПРИМЕТИТИ КАД ЗБРИШЕМО У СУПРОТНОМ ПРАВЦУ!

ТАНГИ СЕ ИСТОГ ЧАСА УСТРЕМИО НА „НЕПТУН"...

НЕЋЕШ МИ УМАЋИ, НИТКОВЕ!

34А

АЛО... ХАО КОНТРОЛА... ТРАЖИМ ИНСТРУКЦИЈЕ! „НЕПТУН" ИЗНАД ТЕРУЕ...

НАТЕРАЈ ГА ДА СЕ СПУСТИ!

ЧИМЕ? МОЈ АВИОН НИЈЕ НАОРУЖАН!

ИПАК ЋУ ПОКУШАТИ...

САМО ШТО ЈЕ ТАНГИ НЕСТАО ИЗ ВИДА, МАЛИ АВИОН УЗЛЕТЕО ЈЕ ОД ПИСТЕ...

ЛЕТЕЋЕМО ИЗНАД ВОДЕ У СУПРОТНОМ ПРАВЦУ ОД „НЕПТУНА"!

НЕЋЕ БИТИ ИЗНЕНАЂЕЊА ПОШТО СУ ОБА ПИЛОТА „МИРАЖА" ЗАУЗЕТА, А „ВОТУРИ" СУ СПОРИ!

НЕОПАЖЕНО СМО СЕ ИЗВУКЛИ! НАША СТВАР ЈОШ НИЈЕ ПРОПАЛА!

34В

МЕЂУТИМ, ТАНГИ ЈЕ КРЕНУО ЗА „НЕПТУНОМ" И УСПОРАВАЈУЋИ БРЗИНУ, ПОКУШАВАО ЈЕ ДА ОСТАНЕ НА ТРАГУ НЕПРИЈАТЕЉСКОГ АВИОНА...

ДА БИХ ГА СРЕДИО МОЈИМ БЕДНИМ РАКЕТАМА ЗА ДЕТЕКЦИЈУ, ТРЕБА ДА ПОГОДИМ НЕКУ ОД ВИТАЛНИХ ТАЧАКА!

ФРАНЦУЗ НАМ ЈЕ ЗА ЛЕЂИМА! БРЗИНУ НА МИНИМУМ И НЕКЕ ИЗДРЖАТИ!

ЗАШТО ВЕЋ ЈЕДНОМ НЕ ОТВОРИШ ВАТРУ?

ШТА ЧЕКАШ, КОГ ВРАГА?

ТАНГИ ЈЕ НАДЛЕТЕО „НЕПТУН", НАПРАВИО КРУГ И ПОНОВО УШАО У ЊЕГОВ ТРАГ...

ПА ОНИ ИМАЈУ И АРТИЉЕРИЈУ! МИСЛЕ ДА МЕ ПОГОДЕ ПРИ МАЛОЈ БРЗИНИ!

МАЛО ЗАТИМ...

НАЈБОЉЕ ДА ГА НАПАДНЕМ ОДОЗДО И ОТПОЗАДИ!

35А

ИЗ „НЕПТУНА ЈЕ ИСПАЉЕН РАФАЛ ПРЕМА „МИРАЖУ"...

ПАЗИ! ФРАНЦУЗ НАМ СЕ ПРИБЛИЖИО! ПИКИРАЈ!

КАД СЕ НАШАО ДОВОЉНО БЛИЗУ НЕПРИЈАТЕЉСКОГ АВИОНА, ТАНГИ СЕ МУЊЕВИТО УСТРЕМИО НА ЊЕГА...

САД МУ НЕМА СПАСА!

НЕ ПУЦАЈ ВИШЕ! НЕКА МИСЛИ ДА ГА НИСМО ПРИМЕТИЛИ...

ОДЈЕДНОМ...

ЕВО ФРАНЦУЗА!

НАШ ЈЕ! БРЗО ОТВАРАЈ СВЕ РЕЗЕРВОАРЕ!

35Б

„НЕПТУН" ЈЕ ИЗНАД „МИРАЖА" ИЗРУЧИО РЕЗЕРВОАРЕ С ГОРИВОМ КОЈЕ СЕ У ВАЗДУХУ ПРЕТВОРИЛО У СМРТОНОСНИ ЕКСПЛОЗИВНИ ОБЛАК...

ШТА ЈЕ ТО? ООХ!

ТАНГИ ЈЕ ИСТОГ ТРЕНУТКА СХВАТИО ШТА ТО ЗНАЧИ...

АКО ПРОЂЕМ КРОЗ ТАЈ ОБЛАК, ЕКСПЛОДИРАЋУ!

У СЕКУНДИ ЈЕ СМАЊИО БРЗИНУ И СКРЕНУО...

КОЧИМ МАКСИМАЛНО! МОРАМ ДА ПИКИРАМ!

ОД СИЛНОГ ПРИТИСКА НА КОЧНИЦЕ, АВИОН СЕ ОБРНУО НА ЛЕЂА И НАСТАВИО КРУЖНОМ ПУТАЊОМ...

ЗБОГ МАЛЕ БРЗИНЕ, УТИЦАЈ ЗЕМЉИНЕ ТЕЖЕ ЈАКО СЕ ОСЕТИО...

ТАНГИ ЈЕ БИО ЗАСЛЕПЉЕН И ГОТОВО У НЕСВЕСТИ...

ДОК ЈЕ СИГНАЛНИ УРЕЂАЈ УПОЗОРАВАО НА ОПАСНОСТ, АВИОН ЈЕ НАГЛО СКРЕНУО УЛЕВО...

АВИОН СЕ ВРТОГЛАВО ОБРУШАВАО...

ЗА ТО ВРЕМЕ „НЕПТУН" СЕ УДАЉАВАО ПУНОМ БРЗИНОМ...

ТА БУДАЛА СЕ НЕЋЕ ИЗВУЋИ!

НИЈЕ ЕКСПЛОДИРАО, АЛИ ЋЕ СЕ СТРМОГЛАВИТИ У МОРЕ! ХА! ХА! ХА!

ТАНГИ ЈЕ ПОМЕРИО РУЧИЦУ ЗА ДОВОД КИСЕОНИКА...

ПИЛОТ ЈЕ ОДЈЕДНОМ, КАО ДА СЕ ПРОБУДИО ИЗ КОШМАРА, ПОСТАО СВЕСТАН СИТУАЦИЈЕ...

У КОВИТЛАЦУ САМ!

37А

ПОЛУСВЕСТАН, ТАНГИ ЈЕ МЕХАНИЧКИ ПОНАВЉАО ПОКРЕТЕ СТОТИНАМА ПУТА ИЗВОЂЕНЕ НА ТРЕНИНГУ...

А САД РУЧИЦУ ЗА ГАС...

АВИОН СЕ НАЗАД УСПРАВИО НА НЕКОЛИКО МЕТАРД ИЗНАД ВОДЕНЕ ПОВРШИНЕ...

УХ! МАЛО ЈЕ ФАЛИО!

ОНАЈ ГУСАР ЋЕ МИ ВЕЋ ПЛАТИТИ! ПРОНАЂИ ЋУ ГА РАДАРОМ!

ТАНГИ ЈЕ ОДМАХ УКЉУЧИО ЕЛЕКТРОНСКЕ УРЕЂАЈЕ...

УХВАТИО САМ ГА!

13

ДАО ЈЕ ГАС И УБРЗО УГЛЕДАО НЕПРИЈАТЕЉСКИ АВИОН...

УЗБУНА! „МИРАЖ"!

37В

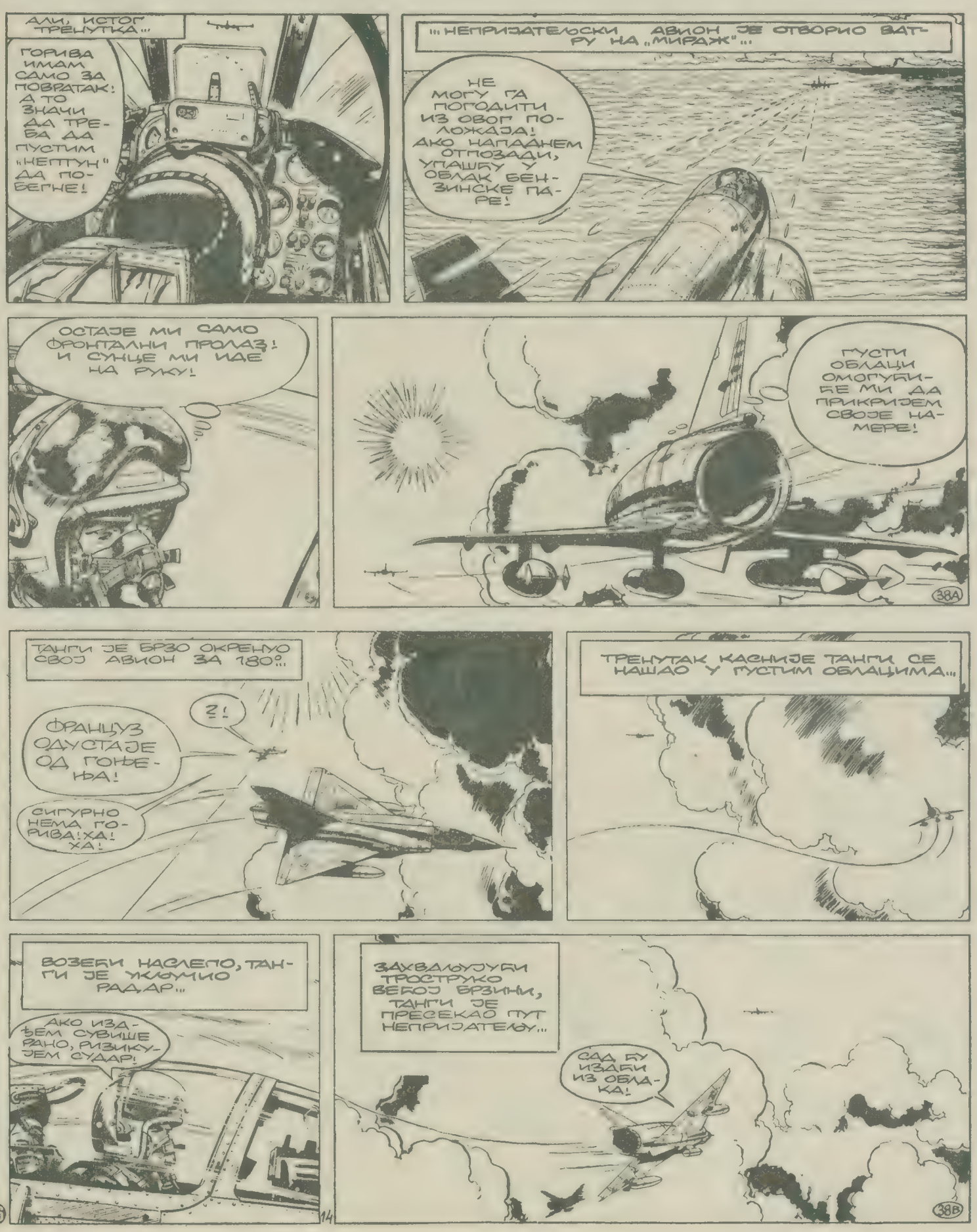
АЛИ, ИСТОГ ТРЕНУТКА...
ГОРИВА ИМАМ САМО ЗА ПОВРАТАК! А ТО ЗНАЧИ ДА ТРЕБА ДА ПУСТИМ "НЕПТУН" ДА ПОБЕГНЕ!
"...НЕПРИЈАТЕЉСКИ АВИОН ЈЕ ОТВОРИО ВАТРУ НА „МИРАЖ"..."
НЕ МОГУ ГА ПОГОДИТИ ИЗ ОВОГ ПОЛОЖАЈА! АКО НАПАДНЕМ ОТПОЗАДИ, УПАШЋУ У ОБЛАК БЕНЗИНСКЕ ПАРЕ!
ОСТАЈЕ МИ САМО ФРОНТАЛНИ ПРОЛАЗ! И СУНЦЕ МИ ИДЕ НА РУКУ!
ГУСТИ ОБЛАЦИ ОМОГУЋИЋЕ МИ ДА ПРИКРИЈЕМ СВОЈЕ НАМЕРЕ!
38A
ТАНГИ ЈЕ БРЗО ОКРЕНУО СВОЈ АВИОН ЗА 180°...
?!
ФРАНЦУЗ ОДУСТАЈЕ ОД ГОЊЕЊА!
СИГУРНО НЕМА ГОРИВА! ХА! ХА!
ТРЕНУТАК КАСНИЈЕ ТАНГИ СЕ НАШАО У ГУСТИМ ОБЛАЦИМА...
ВОЗЕЋИ НАСЛЕПО, ТАНГИ ЈЕ УКЉУЧИО РАДАР...
АКО ИЗЂЕМ СУВИШЕ РАНО, РИЗИКУЈЕМ СУДАР!
ЗАХВАЉУЈУЋИ ТРОСТРУКО ВЕЋОЈ БРЗИНИ, ТАНГИ ЈЕ ПРЕСЕКАО ПУТ НЕПРИЈАТЕЉУ...
САД ЋУ ИЗАЋИ ИЗ ОБЛАКА!
38B

ЗАСЕЊЕНА СУНЦЕМ, ПОСАДА "НЕПТУНА" НИЈЕ ПРИМЕТИЛА ТАНГИЈЕВ АВИОН...

ДВА АВИОНА ИШЛА СУ ЈЕДАН ДРУГОМ У СУСРЕТ. КАД ЈЕ ТАНГИ ПРИМЕЋЕН, БИЛО ЈЕ ВЕЋ КАСНО...

39A

ЈУРЕЋИ ВРТОГЛАВОМ БРЗИНОМ, ТАНГИ ЈЕ У ПОГОДНОМ ТРЕНУТКУ У "НЕПТУН" ИСПАЛИО СВЕ РАКЕТЕ. ПРОТИВНИК НИЈЕ СТИГАО ДА ОТВОРИ ВАТРУ...

ПИЛОТ "НЕПТУНА" ЈЕ ПОКУШАО ДА СКРЕНЕ, АЛИ ИСТОГ ТРЕНУТКА ОДЈЕКНУЛА ЈЕ ЕКСПЛОЗИЈА...

39B

"НЕПТУН" ЈЕ НЕЗАДРЖИВО ПИКИРАО ПУНОМ БРЗИНОМ У МОРЕ...

И...

39C

ТАНГИ ЈЕ НАДЛЕТЕО МЕСТО ПАДА АВИОНА... НА ВОДИ ЈЕ ПЛИВАЛА САМО ЈЕДНА МРЉА ОД ГОРИВА...
DANGER
ХАО КОНТРОЛА... "НЕПТУН" ПОТОПЉЕН! НЕМА ПРЕЖИВЕЛИХ! МОЛИМ ПРЕЦИЗНА УПУТСТВА ЗА ПОВРАТАК! НЕМАМ ДОВОЉНО ГОРИВА!
КРРР! ПОНОВИТЕ... НЕ ЧУЈЕМО... КРРР...
ТАНГИ
?!?
У ХАОУ...
ШТА СЕ ДЕШАВА? ИМА ТОЛИКО ЗВУКОВА ДА НЕ МОГУ ДА ОДРЕДИМ ПОЛОЖАЈ КАПЕТАНА ТАНГИЈА!
ИСТИ СЛУЧАЈ ЈЕ И СА "ВОТУРИМА" ИЗНАД ТЕРУЕ!
СВАКОГ ТРЕНУТКА МОЖЕМО ОЧЕКИВАТИ ТАЈФУН СА СЕВЕРОИСТОКА!
40A
ЗБОГ ТОГА ЈЕ ПРИЈЕМ ЛОШ! "ВОТУРИ" ТРЕБА СМЕСТА ДА СЕ ВРАТЕ!
А ТАНГИ?
БОЉЕ ДА ПОКУША ДА СТИГНЕ ДО РАНГИРОЕ!
НЕМОГУЋЕ! ИМА МАЛО ГОРИВА!
ИМА ШАНСЕ... АКО НЕ ПОГРЕШИ У НАВИГАЦИЈИ...
ДАЛИ МИ ГА НЕ МОЖЕМО ВОДИТИ! СВЕ ВЕЗЕ СУ ПРЕКИНУТЕ!
БЕЗ ПРИЧЕ И ГУБЉЕЊА ВРЕМЕНА! ИПАК ПОКУШАЈ!
У РЕДУ!
ДАЛО! ХАО ОВДЕ!
РАНГИРАО?! НЕМОГУЋЕ!
КРРР... ЈЕДИНА ДОВОЉНО ДУГА ПИСТА ЗА "МИРАЖ"... КРРР... ПАПЕТА ПРЕДАЛЕКО... ХАО... КРРР... НЕМОГУЋЕ...
40B

ТАНГИ ЈЕ ПОГЛЕДАО МЕРАЧ ГОРИВА И НАГЛО ПРОМЕНИО ПРАВАЦ ЗА 180°...
КРРР... ПОКУШАЈ СА „ХОМИНГОМ"(1)... КРР... УКЉУЧИ РАДИО -КОМПАС... КРРР...
НИШТА СЕ НЕ ЧУЈЕ... КАД ПОМИСЛИМ ДА ИМАМ САМО ДВАДЕСЕТ ПЕТ ЛИТАРА ГОРИВА...
(1) НАВИГАЦИЈА ПОМОЋУ РАДИО-КОМПАСА
ОВАКВЕ ОБЛАКЕ НИКАД НИСАМ ВИДЕО! ЗДЕСНА ME ХВАТА КОВИТЛАЦ!
РАДИО -КОМПАС ОТКАЗУЈЕ... ОСТАЛИ ИНСТРУМЕНТИ КАО ДА СУ ПОЛУДЕЛИ!
ТРЕНУТАК КАСНИЈЕ „МИРАЖ" ЈЕ ПЛОВИО НАСЛЕПО КРОЗ ГУСТЕ, ЦРНЕ ОБЛАКЕ...
ПРЕОСТАЈЕ МИ ЈЕДИНО ДА ИДЕМ НА СРЕЋУ...
ТАНГИ ЈЕ БИО НЕМОЋАН...
НЕБУ ДУГО ИЗДРЖАТИ У ОВОМ ПАКЛУ!
СНАЖНА СТРУЈА ПОНЕЛА ЈЕ АВИОН УВИС...
ПОЈМА НЕМАМ ГДЕ СЕ НАЛАЗИМ...
БЕЗ КОМПАСА И РАДИЈА, НЕ МОГУ ПРОНАЋИ ПУТ! БИЋЕ ПРАВО ЧУДО АКО СТИГНЕМ У РАНГИРОУ!
МОЖЕ ДА СЕ ДЕСИ ДА НАДЛЕТИМ ОСТРВО А ДА ГА НЕ ПРИМЕТИМ!
АКО УСКОРО НЕШТО НЕ УЧИНИМ, ГОТОВ САМ!
НИКО МЕ НЕ ЋЕ ПРОНАЋИ АКО НЕ УСПЕМ ДА ПОШАЉЕМ ПОРУКУ... МОЈ РАДИО БИ МОГАО ДА СЕ ЧУЈЕ НА СТО КИЛОМЕТАРА...

ТАНГИ ЈЕ ПОКУШАО СА МЕЂУНАРОДНОМ ФРЕКВЕНЦИЈОМ...

ФРАНЦУСКИ "МИРАЖ" III"... ДА ЛИ МЕ ЧУЈЕТЕ... "МИРАЖ III..."

СТОТИНУ КИЛОМЕТАРА ДАЉЕ ПОЗИВ ЗА ПОМОЋ СТИГАО ЈЕ ИСПРЕКИДАНИМ ТАЛАСИМА...

ЧУЈЕШ ЛИ, РОБЕР? S.O.S!

"МИРАЖ III"! ТО ЈЕ СИГУРНО МИШЕЛ ИЛИ ЕРНЕСТ!

ХИДРОАВИОН "ТИКИЕР-ВАЈСА" ПРИМА, АЛИ СЛАБО... ОВДЕ РОБЕР КАСЕН...

РОБЕР! ОВДЕ МИШЕЛ ТАНГИ...

ИЗГУБИО САМ СЕ У ВРТЛОГУ... ИНСТРУМЕНТИ БЛОКИРАНИ... НЕМАМ ГОРИВА... ЛЕТИМ ПРЕМА РАНГИРОИ...

НИ ЈА ВИШЕ НЕМАМ ВЕЗЕ СА ЗЕМЉОМ! ПОКУШАЋУ ДА ТИ ОДРЕДИМ ПОЛОЖАЈ...

КРРР... МОРАЋУ ДА ИСКОЧИМ...

2A

ЧЕКАЈ ДО ПОСЛЕДЊЕГ ЧАСА... ПОКУШАЋУ ДА ТИ ПОМОГНЕМ...

КРРР... ВЕРОВАТНО САМ БЛИЗУ РАНГИРОЕ...

ЛЕТИМ НА ДЕСЕТ ХИЉАДА СТОПА! ПРЕ ДВАДЕСЕТ МИНУТА САМ НАПУСТИО ТЕРУУ...

ВЕТАР ЈЕ ТАНГИЈА СИГУРНО СКРЕНУО НА ЈУГ...

"МИРАЖ" НАМ ЈЕ СИГУРНО ЗА ЛЕЂИМА...

ДО ВРАГА! ТАЈ БЕ ЈОШ ПРОБИ РАНГИРОУ! МОРА НЕШТО ДА УЧИНИ!

МИШЕЛ... СПУШТАЈ СЕ! ПОКУШАЈ ДА ВИДИШ МОРЕ!

ПОЛУДЕО СИ... НЕМАМ ГОРИВА И ВИШЕ НЕЋУ МОЋИ ДА СЕ ДИГНЕМ!

18

МИШЕЛ... ТО ТИ ЈЕ ПОСЛЕДЊА ШАНСА... СПУСТИ СЕ! ТУ СУ КОРАЛНИ СПРУДОВИ! И ДАЈ НЕКИ ЗНАК...
ТАНГИ ЈЕ ТРЕНУТАК ОКЛЕВАО... АВИОН У НИСКОМ ЛЕТУ ТРОШИ ВИШЕ ГОРИВА...
У РЕДУ, РОБЕР! СПУШТАМ СЕ! И КАД БУДЕМ САСВИМ НИСКО, ИЗЛАЗИМ ИЗ АВИОНА!
ПИЛОТ ЈЕ ИМАО СРЕЋУ...
ЧИСТИНА! ИЗЛАЗИМ ИЗ КОВИТЛАЦА...
...ЛЕТИМ НА ХИЉАДУ АВЕСТА СТОПА! ВИДЉИВОСТ ЈЕДНА НАУТИЧКА МИЉА... ОД СПРУДОВА НИ ТРАГА...
ЗА ИМЕ БОГА!
ОДЈЕДНОМ, ТАНГИ ЈЕ ИЗМЕЂУ ОБЛАКА УГЛЕДАО НЕШТО...
ОХ! АТОЛ!
РОБЕР... НАЛАЗИМ СЕ ИЗНАД МАЛОГ ТРОУГЛАСТОГ АТОЛА...
НЕМА ГА НА МОЈОЈ КАРТИ!
АЛИ ЈА ГА ДОБРО ЗНАМ! ТО ЈЕ АНАА, НЕДАЛЕКО ОД РАНГИРОЕ!
ШТА?!
ОКРЕНИ ЗА СТО ЧЕТРДЕСЕТ СТЕПЕНИ УДЕСНО И ЗА НЕКОЛИКО МИНУТА, БЕЗ КОМПАСА, БИЋЕШ У РАНГИРОИ!
ТАНГИ ЈЕ НАПРАВИО ЗАОКРЕТ, АЛИ...
ЗАБОГА! САД ИДЕМ ПРАВО НА ТАЈФУН! МОЖЕ МИ СЕ ДЕСИТИ ДА ПРОМАШИМ ОСТРВО...
РАНГИРОА... ЧУЈЕТЕ ЛИ МЕ?
НИШТА! НИКАКВОГ СИГНАЛА! АКО СЕ КАСЕН ПРЕВАРИО...

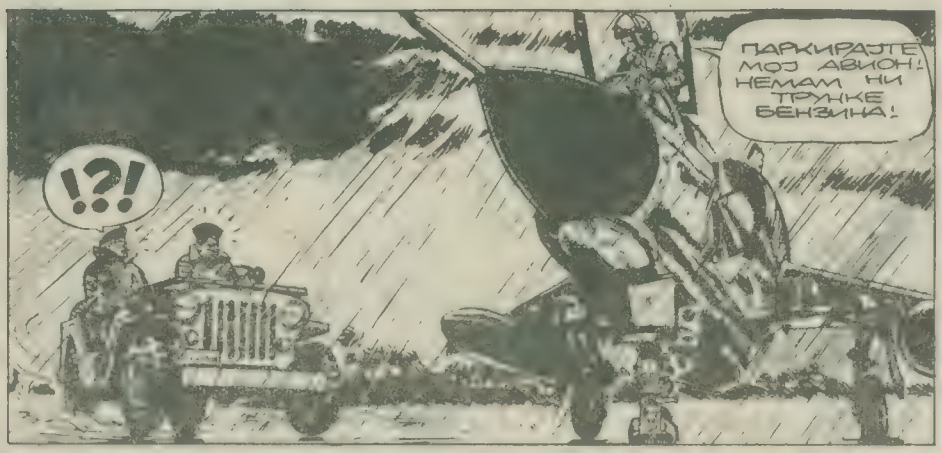
!?!
ПАРКИРАЈТЕ МОЈ АВИОН! НЕМАМ НИ ТРУНКЕ БЕНЗИНА!

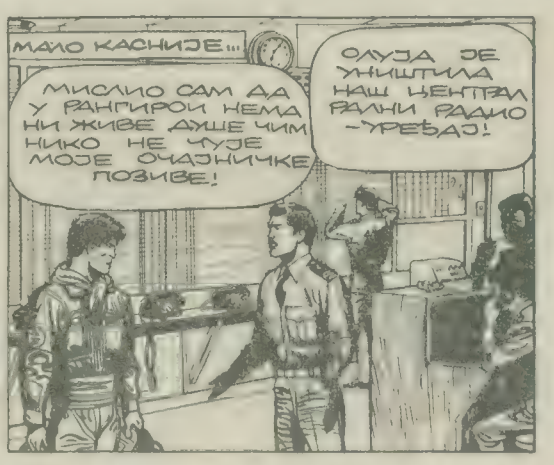
МАЛО КАСНИЈЕ...
МИСЛИО САМ ДА У РАНГИРОИ НЕМА НИ ЖИВЕ ДУШЕ ЧИМ НИКО НЕ ЧУЈЕ МОЈЕ ОЧАЈНИЧКЕ ПОЗИВЕ!
ОЛУЈА ЈЕ УНИШТИЛА НАШ ЦЕНТРАЛНИ РАДИО -УРЕЂАЈ!

ОКОРТЕР ЈЕ СТИГАО ДО ТАХИБАНСКОГ БРОДИЦА У БЛИЗИНИ ТЕРУЕ И ПРЕУЗЕО ЛАВЕРДИРА И РАЊЕНЕ...
ХИТНО МЕ ВОДИТЕ КОМАНДАНТУ!

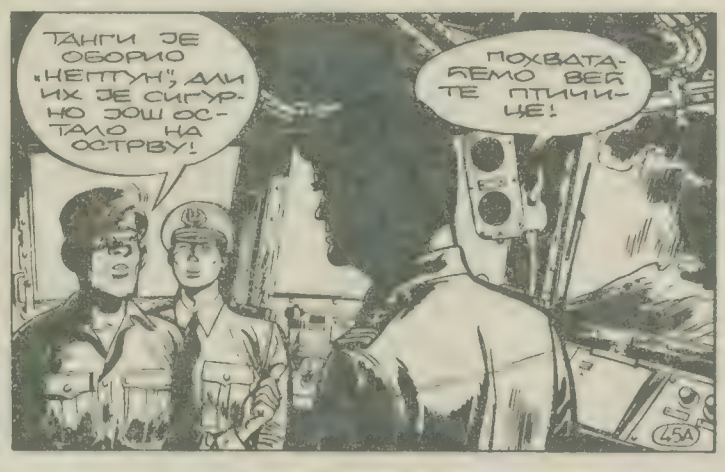
ТАНГИ ЈЕ ОБОРИО "НЕПТУН", АЛИ ИХ ЈЕ СИГУРНО ЈОШ ОСТАЛО НА ОСТРВУ!
ПОХВАТАЋЕМО ВЕЋ ТЕ ПТИЧИЦЕ!
45A

САТ КАСНИЈЕ...
"КАО ДА ЈЕ ОСТРВО ПУСТО! НИКАКВИХ ОДГОВОРА НА НАШЕ РАДИО-СИГНАЛЕ, КОМАНДАНТЕ!
ИСПАЛИТЕ ЈЕДАН ПЛОТУН!
D61

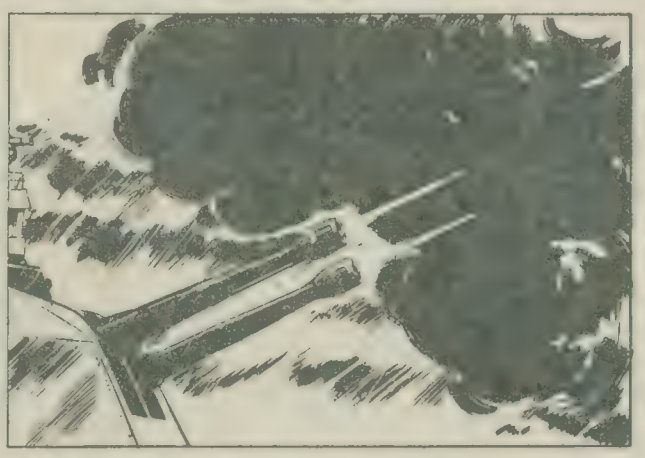

НИШТА! МОЖДА ЈЕ КЛОПКА! НАОРУЖАЈТЕ ДВА ЧАМЦА... ПОРУЧНИК ЛАВЕРДИР ЋЕ ПРЕДВОДИТИ ЉУДЕ!
ХМ...

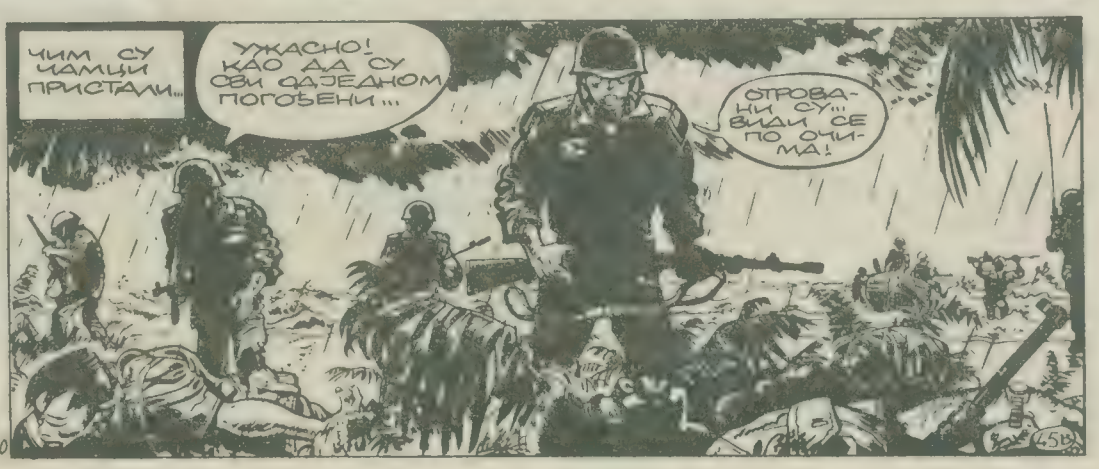
ЧИМ СУ ЧАМЦИ ПРИСТАЛИ...
УЖАСНО! КАО ДА СУ СВИ ОДЈЕДНОМ ПОГОЂЕНИ...
ОТРОВАНИ СУ... ВИДИ СЕ ПО ОЧИМА!
45B

ПРЕМА ЊЕГОВОМ ПРОРАЧУНУ, ТРЕБАЛО БИ ДА САМ САД ТРИДЕСЕТ КИЛОМЕТАРА ОД ОСТРВА! РАДИО ЈЕ У РЕДУ! ЗНАЧИ, САМО ЈЕ ЈЕДНО У ПИТАЊУ...
КАСЕН СЕ ПРЕВАРИО И ЈА САМ ДАЛЕКО ОД РАНГИРОЕ... А ГОРИВО ЈЕ НА НУЛИ!
САМО ЈОШ МИНУТ-ДВА И ГОТОВО...
ООХ!
НЕКОЛИКО СТОТИНА МЕТАРА ИСПОД ТАНГИЈА ПРУЖАЛО СЕ РАВНО ОСТРВО ДУЖ КОГА СЕ ПРОСТИРАЛА АСФАЛТНА ТРАКА...
ОХ! РАНГИРОА! ПИСТА!
УХ! ЗАМАЛО ДА ПРОМАШИМ! МОРАМ СЕ НЕКАКО СПУСТИТИ...
ЧУЈЕМ СИГНАЛ... РЕЗЕРВОАР ЈЕ ПРАЗАН... САМО ДА ЈЕ ПИСТА ПРАЗНА...
ТРЕНУТАК КАСНИЈЕ, МОТОР СЕ УГАСИО...
ИИИУУУ!
НАЈЗАД, „МИРАЖ" СЕ СПУСТИО. БРЗИНУ МУ ЈЕ УСПОРИО ПАДОБРАН И МЛАЗЕВИ КИШЕ...
НИКАД МИ НИЈЕ БИЛО ТЕЖЕ НЕГО ПОСЛЕДЊИХ ПЕТ МИНУТА...
КАСЕН... НА ЗЕМЉИ САМ! ХВАЛА ТИ... СПАСАО СИ МЕ...
МИШЕЛ СЕ ИЗВУКАО! ЧАК НИ ЈА ВИШЕ У ТО НИСАМ ВЕРОВАО!

КАСНИЈЕ...
ВИШЕ ОД ЧЕТРДЕСЕТ МРТВИХ! УЖАСНО!
НИСАМ НАШАО ЛЕШЕВЕ ШЕФОВА КОЈИ СУ МЕ ТЕРАЛИ ДА ГОВОРИМ!
СИГУРНО СУ БИЛИ У „НЕПТУНУ"! ТА БАНДА ЈЕ САД УНИШТЕНА!
У ФАУ...
ДОБРО СМО ПРОШЛИ! НИКО НЕ ЗНА ДА СМО ЖИВИ!
ДАЛИ, СТВАР ЈЕ ПРОПАЛА!
ГУБИЦИ НИСУ ВАЖНИ! ИЗГУБЉЕНА ЈЕ ЈЕДНА БИТКА, АЛИ НЕ И РАТ, КАЗУКИ!
КАСНИЈЕ, У ХАОУ...
ВЕЋ СМО ВАС ПРЕЖАЛИЛИ!
ЕХ, ДА НИЈЕ БИЛО КАСЕНА КОЈИ ПОЗНАЈЕ СВАКИ КОРАЛНИ СПРУД... ХОЋУ ЛИЧНО ДА МУ ЗАХВАЛИМ!
МОЖЕТЕ СУТРА! ВИ И ЛАВЕРДИР ИДЕТЕ У ПАПЕТУ!
16А
ИУЈЕШ ЛИ, ЕРНЕСТЕ?
ОВАЈ СЛУЧАЈ ИЗАЗВАО ЈЕ ТАКВУ ПАНИКУ, ДА ЈЕ ОДГОЂЕНО ДАНСИРАЊЕ ЗА ДЕСЕТ ДАНА!
У ПА... ПА... ПАПЕТУ!
КОМАНДАНТ ЦЕНТРА ЗА ПРОБЕ НА ПАЦИФИКУ ЖЕЛИ ДА РАЗГОВАРА СВАМА...
СУТРАДАН...
ПОСЛАО САМ КАСЕНУ РАДИО-ТЕЛЕГРАМ!
ТАЈ ТИП МИ СЕ ЈОШ ВИШЕ СВИЂА!
ЗА ТО ВРЕМЕ, У ПАПЕТИ...
РЕКАО САМ ВАМ, КАЗУКИ, ДА НИКАД НЕ ТРЕБА ГУБИТИ НАДУ! ОБАВЕШТЕН САМ ДА ДАНАС СТИЖУ ТАНГИ И ЛАВЕРДИР!
22
У ПРОСТРАНОМ „DC-6" ТАНГИ И ЛАВЕРДИР БЕЗБРИЖНО СУ РАЗГОВАРАЛИ И НЕ СЛУТЕЋИ ДА ИХ ЧЕКАЈУ НОВЕ АВАНТУРЕ...
КРАЈ

bombone

ŽELE VOĆE

ВОЋНЕ И ОСВЕЖЛАВАЈУЋЕ АРОМЕ
ЗА СВЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ
И РАЗЛИЧИТЕ УКУСЕ...

Soko Štark

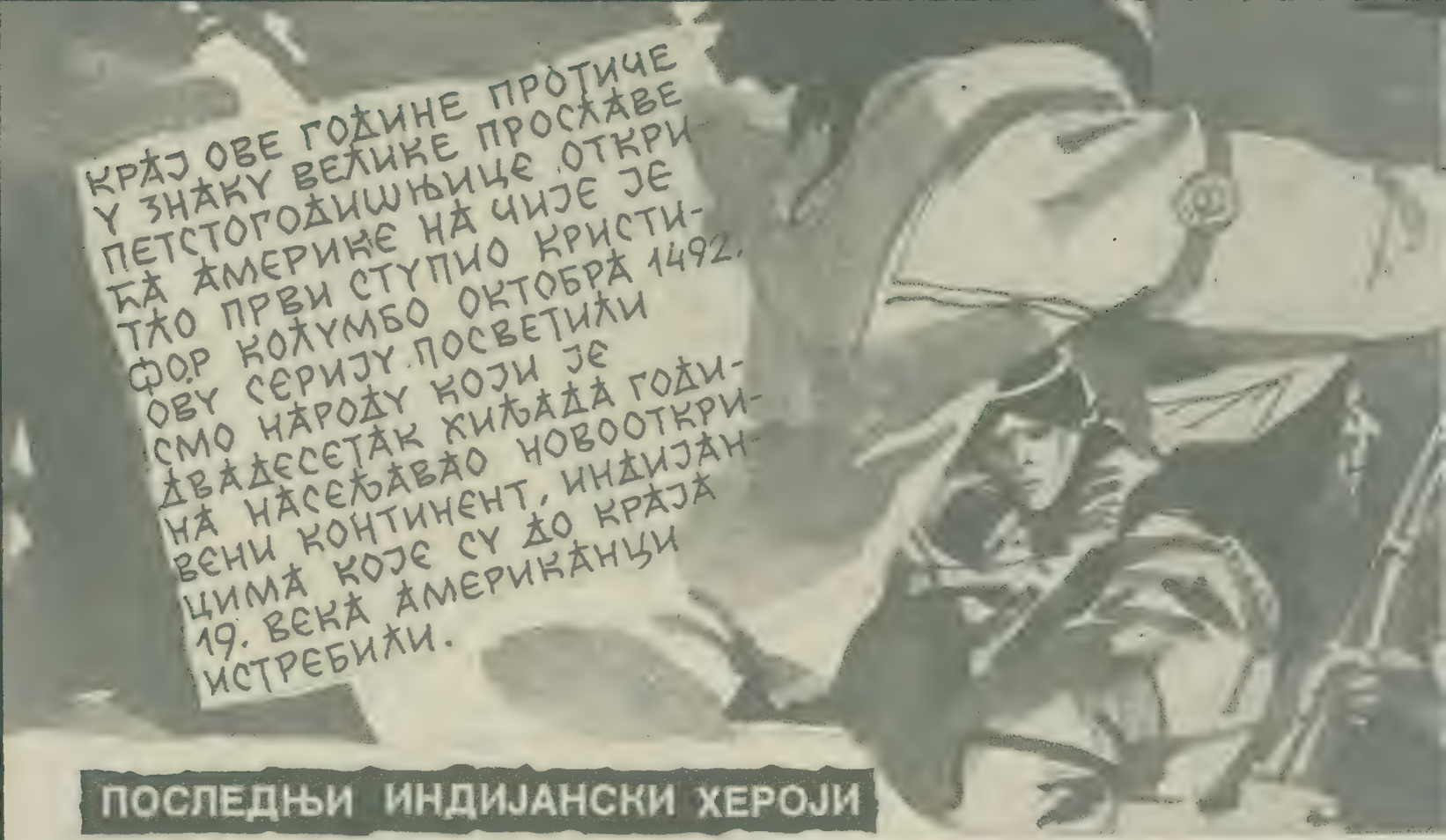

ПОСЛЕДЊИ ИНДИЈАНСКИ ХЕРОЈИ

НЕУСТРАШИВИ ПОГЛАВИЦА

Мајор Браун се обратио опкољеним Апачима: „Колико ћете још издржати? Неколико сати, можда и цео дан, а онда ћете сви умрети. Не убијајте своју децу. Предајте се!" Уместо одговора из пећине се зачула индијанска песма смрти

Име храброг Шантса, поглавице апачког племена које је живело у централној Аризони, сачувало се до наших дана захваљујући херојском отпору који је он са својим ратницима пружао Американцима у кањону Дел Саладо у области Солт Ривера.

Децембра 1872. године амерички генерал Крук наставио је велике прогоне Индијанаца и на ред је дошла Аризона. На Шантса су послате две чете Пете коњичке дивизије под командом мајора Брауна. С белим војницима била је и група Пимас Индијанаца као и једна индијанска извидница коју је предводио мелез по имену Артур Мекинтош.

Један од његових људи, апачки пребег Нантоје кога су војници звали Џо, одвео је мајора Брауна до кањона Дел Саладо. У кањону је постојала велика пећина и Џо је знао да се у њу склонило апачко племе поглавице Шантса.

Тако је Шантс, који је мислио да се белци неће усудити да га гоне по цичи зими и то у кањону који су једва познавали, био изненада опкољен. У раним поподневним часовима, док је падао густ снег, око пећине су запрашталe пушке.

Шесторица Индијанаца, који су испред пећине чували стражу, пали су као покошени. На снегу су остале велике крваве мрље. Одмах затим одјекнуо је глас: „Предајте се или ћемо вас све побити!" Поглавица Шантс је на изазов одговорио оштрим псовкама и увредама.

Тужбалица значи: до последњег човека!

Пећина је била усечена у окомит зид стене а до њеног главног улаза водила је стаза која је могла лако да се одбрани. Мајор Браун је, сматрајући да непријатеља не сме да нападне лицем у лице, наредио да се пуца у стене преко пута улаза како би одбијени меци упадали право у пећину. Као што се Браун и надао, то је натерало Апаче да изиђу.

Али, уместо да се, према мајоровом очекивању, предају, и Индијанци су на њих отворили ватру док су им жене унутра пуниле пушке и спремале муницију. Американци су претрпели велике губитке и Браун је, у зло доба, командовао да пуцњава престане и преко тумача се обратио Апачима:

„Колико ћете још издржати? Неколико сати, можда чак и цео дан, а онда ћете сви умрети. Не убијајте своју децу. Предајте се!"

Завладала је тишина, а затим се из пећине зачула потресна индијанска тужбалица, апачка песма смрти:

„Оче, рађамо се да бисмо умирали.
Удаљи страх из наших срца.
Не зато што се бојимо за своје животе
већ за оне који ће после нас остати.
Оче, рађамо се да бисмо умирали."

Тужбалица је значила да ће се Апачи борити до последњег човека.

Тешке стене затварају излаз

Када је песма смрти завршена, испред пећине се појавила група од двадесетак рањеника. Они су жртвовани и задатак им је био да привуку пажњу америчких војника док остали, кришом се пењући уз стене, буду покушавали да непријатеља нападну с леђа.

Али, приметио их је један Пимас Индијанац који се борио на страни белаца и оба-

Илустровао: Бранко Јовановић

ШАНТС

вестио остале. Дошло је до жестоке битке и Американци су успели да Апаче потисну назад у пећину.

Мајор Браун је поновио позив на предају и Индијанци су одговорили песмом смрти. Тада је Браун спустио „падобранце", људе који се, везани ужетом, спуштају низ стене и пуцају у непријатеље. Падобранци су десетковали апачке редове, али битку нису решили у своју корист јер су и сами гинули од метака из пећине.

Мајор Браун се тек тада досетио шта треба да чини: наредио је људима да низ стране кањона бацају тешке стене које ће пасти на стазу испред пећине и затворити излаз. Понека стена је, котрљајући се, упала и у саму пећину где рањава и убија Апаче.

Покољ који није заборављен

Овако је почео један од најстрашнијих покоља у историји индијанских племена. Апачи су наставили да се бране и пуцају. А када је зачутала и последња апачка пушка, сви Индијанци у пећини били су мртви или на самрти. Амерички војници су тада ушли унутра и поубијали све који су још давали знаке живота.

У то време било је још много Апача у Аризони и Мексику, око двадесет хиљада. Само три године касније остало их је свега седам хиљада. У време када се славни поглавица Нана повукао у Сијера Мадре преостало их је само неколико стотина.

Бојана Дожић

ХЕЈ, МАМА, ВРЕМЕ ЈЕ!

Ко одлучује о томе када ће порођај да почне: мама или беба? Ствар је научно доказана. Судбинско „сад!" изговара беба.

Томас Мекдоналд и Питер Натанијел са Ветеринарског факултета универзитета „Корнел" из Итаке, у држави Њујорк утврдили су да сигнал за почетак порођаја стиже из мозга новорођенчета (у истраживању су као заморчићи послужиле овце) и то из дела који се стручно зове паравентрикуларни нуклеус. Научници су хирушким путем одстранили ове делове из мозга неколико овчијих фетуса, а затим их вратили у матернице.

Овце чијим су фетусима одстрањени паравентрикуларни нуклеуси нису знале кад да се породе, односно све су листом добро „прешишале" утврђени термин. Јагањци су спасени царским резом, док су они којима није одстрањен поменути део рођени на време.

Научници претпостављају да паравентрикуларни нуклеус ради као нека врста ми-

нијатурног органског компјутера који скупља податке из свих осталих делова фетуса. Онога тренутака када се заврши формирање свих важнијих органа, нуклеус у организам мајке шаље сигнал који изазива низ хормоналних промена које на крају доводе до порођаја.

Да ли оно што важи за овце и јагањце важи и за остале сисаре укључујући ту и људе? По свему судећи да, каже Питер Натанијел:

– Блиско је памети да сигнал за почетак порођаја креће из мозга фетуса. На крају крајева, фетус сигурно може најбоље да оцени када је спреман да се суочи с изазовима великог света који га очекује.

М. Н.

ЈЕЛИСЕЈСКА ПАЛАТА

ДВОР БЕЗ КРАЉА

Подигнуто за краљеву љубавницу која је из њега дрмала Француском, здање са стубовима служило је касније као остава за намештај, штампарија, било је чак и циновска кафана, а већ скоро 150 година пружа гостопримство председнику Републике Француске

Три стотине двадесет соба, два хектара парка, 3.550 столњака од којих су неки, као један из Египта, толико скупоцени да се нико не усуђује да га употреби, 8.342 комада есцајга, 156 послужавника од сребра и позлате, 3.000 чаша од брушеног кристала... Ништа није исувише добро и лепо за Јелисејску палату, „срце" Републике, место врховне власти, симбол националног угледа, чији је станар већ читаву деценију Франсоа Митеран.

Давно су прошла времена кад је ово велико здање припадало маркизи Помпадур (1721–1764), миљеници краља Луја XV који јој је осим ове палате поклонио и феудално добро Помпадур. Мадам је остала запамћена по силном расипништву (на њу је за 19 година, колико је била краљева службена метреса, утрошено 37 милиона ливара!) и по томе што се уплитала у унутрашњу и спољну политику и захваљујући свом јаком утицају на краља стварно владала Француском. Била је јача чак и од самог кардинала Ришељеа! Прославила се и као заштитница многих слободоумних духова, па је кућа на стубовима на Јелисејским пољима (по античким песницима „плодне пољане на којима љубимци богова проводе блажени живот") у њено време заиста и била „рај на земљи".

Кад је са политичке сцене нестала незванична краљица земље, која је својски допринела да се државна каса испразни, палата је, као из освете, дуго служила као дворско спремиште за покућство, па као обична штампарија и најзад је у њој отворена шиновска кафана! Све се то променило за време Царства и Друге Републике средином прошлог века кад је, преуређена, „додељена као пребивалиште грађанину председнику". Од тада, први човек Француске овде ради, прима посете, живи, понекад и спава.

Митеран обожава пасуљ

Разуме се, није шеф државе једини станар ове огромне зграде. Да би се кућа одржавала, спремала и чувала, у њој је стално запослено преко 400 људи. У ствари, само стубови на улазу у палату остају исти, све остало се непрекидно мења и прилагођава шефовима државе који се смењују. Узмимо Жоела Нормана. Већ више од двадесет година он сваког дана саставља јеловник за неколико оброка.

– Брзо сам приметио слабост председника Помпидуа и Митерана према обичним народним јелима: телећа глава запечена у тесту, пасуљ с месом, шкољке... – каже Норман.

Што се Шарла де Гола тиче, генерал је ценио само чорбе, чак и лети, док је Жискар Д'Естен, који је у живот палате унео многе новине, тадашњег шефа кухиње Марсела ле Сервоа приморао да сваки час телефонира неком од кулинарских асова Париза и пита:

– Шта је синоћ газда јео код тебе?

Жоелу Норману, који је 1982. проглашен за шампиона кулинарства Француске, у кухињи помажу два послastичара, шест кувара и десетак помоћника, изабраних из гомиле кандидата – сви су победници на професионалним такмичењима. Кад се узме све укупно – оброци за особље, ручкови за председника и његове саветнике, „набодаји" с послужавника – Норман месечно „изда" 5.000 оброка!

Глас најбољег међу најбољима обавезује га да лично једном недељно одлази на највећу париску тржницу Ринжис и покупује свеже намирнице. И да сваког дана бележи шта је послужио коме од важних гостију. Не дај боже да два пута узастопце изнесе јастога с мајонезом, да сервира свињску крменадлу емиру из Саудијске Арабије или шницлу вегетаријанцу, то може да прерасте у прави дипломатски инцидент.

Кад се тањир разбије...

Бернар Дививије од 1968. до данас брине о биљкама у Јелисејској палати: Он украшава цвећем просторије председника Републике као и столове за пријеме. Током читавог дана, обилази дневни боравак председника, Салон-чекаоницу на првом спрату, трпезарије... Да није који лист пожутео, треба ли заменити неки цвет, променити аранжман за нове госте...

– Руже нису обавезне већ више од седам година – каже он. – Гђа Митеран више воли пољско цвеће и то распоређено у врло једноставне вазе. Гђа Помпиду мрзела је каранфиле, а супруга Жискара Д'Естена очима није могла да види лале и хризантеме.

И мноштво других занатлија учествује на исти начин да би сваки шрафић овог суперчуваног града радио беспрекорно као швајцарски сат. Тако шест златара, под будним оком Луја Ниола, љубоморно чувају ризнице са скупоценим есцајгом, послужавницима, чинијама за супу и сосове и 2.600 тањира од порцулана из чувене творнице у Севру. Неки од њих толико су вредни да кад се разбију, враћају се натраг у радионицу да би се из њих извукло по неколико грама злата.

Шест надзорница води бригу о изванредној колекцији стоног платна – оне перу и пеглају столњаке и салвете, прошију их поново ако се негде опарају, обрубљују за случај да златни конци потамне... Франсоа Митеран поверио је избор прибора за пријеме Лисјени Блондо.

– Шта ћу изабрати зависи од јеловника, прибора који ми је на располагању (више од 3.500 комада употреби се током месеца) и, наравно, позване личности. Пре извесног времена морали смо у последњи час да променимо столњак чија је зелена боја иритирала председниковог госта!

340 сатова

Молери, столари, тапетари, паркетари, електричари, изводе поправке, реконструкције и модернизацију док Јелисејска палата спава, замењују каблове, варе, фарбају. Један мајстор за грејање стално проверава температуру ваздуха тако да не падне нити се попне изнад 18°C.

Додајмо томе и два часовничара који су задужени да поправљају и једном недељно навијају 340 сатова у палати!

– Франсоа Митеран никад не носи сат, али зато може да буде поносан на сваки свој часовник – каже Патрик Арво, један од она два часовничара. – Сви су ови сатови национално власништво, а многи од њих и прави бисери као што је зидни сат у Министарском већу на коме, захваљујући дуплом лицу, могу у исто време да виде колико је сати и председник Републике и председник владе иако седе један према другом за дугачким столом.

Јелисејска палата не би била Јелисејска палата без Републиканске гарде. Тих 300 строго одабраних људи налазе се свуда. У кабини на улазу где проверавају идентитет посетилаца, у ходницима како носе пошту... У униформи или цивилу они обезбеђују сигурност у унутрашњости палате, возе и поправљају аутомобиле, исписују калиграфски позивнице, праве распоред званица за столом...

И јаслице

Што се тиче првог човека француске државе, Јелисејска палата је његова кућа и она живи у његовом ритму. Сваког радног дана он стиже у своју канцеларију негде око 8.30, где га чекају предмети, кратки изводи које су му саветници припремили или одлази на седнице. У 13 часова руча у једном од великих салона за званичне ручкове у приземљу или трпезарији својих приватних просторија. Тада обично позива неколико људи: сараднике, чланове породице, политичке пријатеље, интелектуалце.

По подне председник ради од 15 до 20 часова, онда у министарској канцеларији гледа телевизијски дневник. Понекад, али врло ретко, Франсоа Митеран приушти себи филмску представу у сали са 22 места коју је у сутерену палате уредио Жорж Помпиду, а онда се враћа у своју кућу у париском V округу.

– Ветар инспирације ретко дуне изнад Јелисеја – рекао је генерал Де Гол који је у овој згради провео од 1959. до 1960. и коме овде није било претерано угодно. Нико од његових наследника није успео да избегне тај исти осећај и сваки од њих гледао је да оплемени простор, учини га угоднијим и комфорнијим. Жорж Помпиду је гимнастичком салом, коју наизменично користе мушкарци и жене из Јелисејске палате, отворио врата модерној уметности да уђе у ово традиционално здање, Валери Жискар Д'Естен вратио се класицизму, а Франсоа Митеран изабрао је да живи укорак са својим временом: увео је електронику у све службе, отворио јаслице за децу запослених, у којима је смештено тридесетак малишана, одлучио да модернизује кухињу, опремио музички и видео студио, поверио преуређење својих приватних одаја у палати петорици архитеката од којих је сваки осмислио по једну собу. И таман је зграда стекла онај дух, који јој је недостајао, атмосферу, кад оно – долазе нови избори. Хоће ли они, по традицији, још једном променити декор у Јелисејској палати?

Припремила ***В. Милићевић***

ХИТ

„Бананарама" у време велике популарности 1982. године. Шобен седи а поред ње су Керен Вудвард и Сара Далин.

ДИРЕКТОР И ДИВЉАК

Назвале су се „Шекспирова сестра", упадљиво нашминкале и постигле успех. То су Марсела Детроит и Шобен Фахи

„Shakespears Sister"

Шобен је своје прво велико искуство на светској сцени стекла као члан трија „Бананарама" који је напустила фебруара 1988. и удала се за Дејва Стјуарта из састава „Eurythmics". Из Енглеске су се преселили у Лос Анђелес и тамо је годину дана касније упознала Марселу, певачицу и композитора која је дуго била без посла. Спријатељиле су се, почеле да компонују заједно и решиле да оснују групу под називом „Shakespears Sister", који су позајмиле из једне песме групе „Smiths" а они га, опет узели из феминистичког есеја Вирџиније Вулф.

Већ први албум „Sacred Heart" донео је успех који су само потврдиле новом плочом „Hormonally Yours". Док су снимале други албум, обе су биле у другом стању. Максвел и Ђанго сада имају две године и своје мајке чешће виђају на телевизији или у новинама него уживо.

– Стално смо на турнејама – каже Шобен. – То је као да смо непрекидно клинци са својим друштвом из улице. Одлично се слажемо и живимо у том свету фантазија: Ту нико није повучен или стидљив. А за мене је то право чудо јер сам одувек била стидљива. Једина невоља је у томе што смо због путовања ретко са породицом. Мој син мисли да је мама моја слика на мајици са наше турнеје коју бака редовно облачи.

Популарност за групу „Шекспирова сестра" није дошла изненада. На томе су годинама радиле. Марсела је својевремено певала друге вокале у групи Ерика Клептона и 1976, када је имала само 21 годину, заједно са њим компоновала песму „Lay Down Sally". Недавно је сазнала да је песма на америчким програмима емитована више од два милиона пута.

– Ко зна колико сам зарадила на тој песми – каже Марсела. – Изгледа много. Знам да сам од тог новца купила прву кућу и прва кола, али колико захваљујући њој зарађујем и даље, тешко је утврдити. Помало је неукусно колико новца може да се добије од само једне песме. А она је настала готово случајно. Били смо у студију и Ерик ми је рекао да би желео да направи песму под називом „Lay Down Sally". Отишла сам у ћошак и убрзо се вратила с мелодијом. У почетку је подсећала на стил групе „Little Feat", а онда смо цео дан на њој радили, Ерик је одабрао ритам, ја сам свирала клавијатуре и снимили смо музику. Преко ноћи сам написала текст и следећег дана снимили смо певање. Тако је настао евергрин.

Једна од песама из њиховог репертоара која би могла да се сврста у евергрин је хит „Stey" у коме Марсела показује способности свог гласа који се креће у распону од четири и по октаве. На концертима то звучи заиста као са плоче, а њих две воле да је изводе и у мирнијој верзији у којој су вокали у првом плану.

– Мој глас није увек био такав – додаје Марсела – али сам га ишколовала. На томе мора заиста много да се ради.

На концертима њих две имају прецизно подељене улоге. Док је Марсела нека врста ненаметљивог музичког директора који командује њиховом петочланом екипом, Шобен је прави мали дивљак који јурца по сцени.

– Понекад се потпуно изгубим – признаје она. – Ударам о ствари на позорници и ништа не осећам. Наравно, до следећег јутра када откријем да сам од главе до пете у модрицама.

А да те модрице нису узалуд, потврђује и занимање публике за њих. Уосталом, Енглези су толико поносни на Шекспира, па зашто не би прихватили и његове сестре.

Марселя Детроит са Ериком Клептоном на концерту 1978.

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ:

EXTREME

ВИШЕ НО РЕЧИ

Кад кажеш „Волим те"
нису речи то што желим
од тебе да чујем
није да не желим
то да кажеш
али када би само знала
како лако би било
да ми кажеш
шта осећаш
Више но речи
то је све што треба да
урадиш
да учиниш стварним
тада не би морала
да кажеш
да ме волиш
то би већ знао
Шта би учинила?
да је моје срце
било сломљено
више но речи
покажи своја осећања,
да је твоја љубав
стварна за мене
шта би рекла
када бих повукао
те речи
тада не би могла
да обнављаш ствари
само говорећи
„Волим те"
више но речи
Сад, када сам покушао
да са тобом говорим
и наведем те да схватиш,
све што треба да урадиш,
је да затвориш очи
и испружиш руке
И додирнеш ме
стегни ме чврсто
то је све што сам
одувек желео да ти покажем
и онда не би
морала да кажеш
да ме волиш
јер то бих већ знао

Текст и музика: „Extreme"
Изводе: „Extreme"

More Than Words

Saying „I love you"
is not the words
I want to hear from you
It's not that I want you
Not to say
But if you only knew
How easy
it would be to
Show me how you feel
More than words
Is all you have to do
To make it real
Then you wouldn't
Have to say
That you love me
I'd already know
What would you do?
If my heart
Was torn in two
More than words
To show you feel
That your love
For me is real
What would you say
If I took
Those words away
Then you couldn't
Make things new,
Just by saying
„I love you"
More than words
Now that I've tried to
Talk to you
And make you understand
All you have to do
Is close your eyes
And just reach out your
hands
And touch me,
Hold me close,
Don't ever let me go
More than words
Is all I ever
Needed you to show
Then you wouldn't
Have to say
That you love me
Cause I'd already know

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

„Чини ми се да ми као дуо делујемо прилично арогантно. Понекад моје лице на омоту плоче или на постеру делује као да кажем: – Зар вам се не чини да смо ми јако паметни? – Не би ме зачудило да људи пожеле да преко те фотографије нажврљају: Губи се, будало!"
Нил Тенант („Pet Shop Boys")

РЕКЛИ СУ...

Људи се углавном свађају само зато што не знају да раз-

Гилберт Кид Честертон
енглески песник, приповедач, есејист, новинар
(1874–1936)

Бузепе Преццолини
италијански
(18[illegible]–1[illegible])

Џери Дин
[illegible]
(1[illegible])

Постоји време, када не можемо спречити ни-шта, али се не сме дозволити да због тога не протестујемо.

Елиа Дизали
[illegible]

Ото фон Бизмарк
[illegible]
(1[illegible])

Коалиција је умеће ношења десне ципеле на левој нози а да се не добију жуљеви.

Ги Моле
француски државник
(1905–1975)

Кинеска пословица

Слобода човека није у томе да чини оно што му је воља него да не чини оно што не жели.

Жан-Жак Русо
француски књижевник и филозоф
(1712–1778)

Џорџ Бернард Шо
[illegible]

Жене нерадо преносе трачеве, у ствари, само не

Ерик Шевајер
[illegible]
(1936–1982)

Факултет развија и оплемењује све човекове таленте, између осталог и глупост.

Антон Павлович Чехов
руски књижевник
(1860–1904)

Не бој се писмених, ни неписмених. Бој се полуписмених.

Шандор Петефи
мађарски песник и револуционар
(1823–1849)

Лакше је поднети туце лажних комплимената него један једини лажни прекор.

Марк Твен
амерички књижевник
(1835–1910)

ЗИДОВИ ТРПЕ СВЕ

У римском парку Вила Боргезе:
НЕКАД САМ БИО УОБРАЖЕН, САД САМ САВРШЕН.

Уз обавештење на лондонској железничкој станици Викторија:
БРИТАНСКА ЖЕЛЕЗНИЦА ОБАВЕШТАВА ДА ОВАЈ ПРОЛАЗ НИЈЕ ЗА ГРАЂАНСТВО неко је додао: НИЈЕ НИ БРИТАНСКА ЖЕЛЕЗНИЦА!

На вратима психијатријске болнице у Линду:
РАВНОДУШАН САМ ПРЕМА СВОЈОЈ АПАТИЈИ.

У амфитеатру Медицинског факултета Универзитета у Минхену:
КАД БИ ЉУДСКИ МОЗАК БИО ТАКО ЈЕДНОСТАВАН ДА СЕ МОЖЕ ПРОУЧИТИ, БИЛИ БИСМО И ПРЕВИШЕ ГЛУПИ ДА ГА ПРОУЧИМО.

На огради париског гробља Пер-Лашез:
СМРТ ЈЕ НАСЛЕДНА.

Уз обавештење на крематоријуму Голдерс Грин у Лондону:
КРЕМИРАЊЕ Г. ХАРОЛДА О'КЕЈЗИЈА ОБАВИЋЕ СЕ У 14.30 САТИ дописано је: СТАВИТЕ ГА, МОЛИМ ВАС, НА ТИХУ ВАТРУ. НЕ МОГУ СТИЋИ ПРЕ 16 САТИ. Ц. МЕКАРТИ.

Натпис пред биоскопом на отвореном у једном индијском селу:
1. СТРОГО ЈЕ ЗАБРАЊЕНО ГЛЕДАЊЕ ФИЛМОВА СПОЉА ПРЕКО ОГРАДЕ, СЕДЕЋИ НА КАМИЛИ ИЛИ НА ДРВЕЋУ.
2. УПРАВА НЕ ПРЕУЗИМА НИКАКВУ ОДГОВОРНОСТ АКО ГЛЕДАОЦА УГРИЗЕ ЗМИЈА ИЛИ ШКОРПИОН.

У заглављу јеловника новоотвореног кинеског ресторана у Лондону пише:
КОНФУЧИЈУ ВЕРУЈЕМО – ОСТАЛИ ПЛАЋАЈУ У ГОТОВОМ.

СТАТИСТИЧКА ИСПИТИВАЊА ПОКАЗАЛА СУ, ИЗМЕЂУ ОСТАЛОГ, ДА СУ МАЈКЕ ДЕЦЕ ИЗ ЕПРУВЕТЕ СТАРЕ НЕШТО МАЊЕ ОД 30 ГОДИНА И ДА ПОТИЧУ ИЗ ПОРОДИЦЕ БЕЗ ДЕЦЕ, написа новинар листа „Франкфуртер рундшау" и оста жив.

Илустровао: Добросав Боб Живковић

ФАНТАСТИКА

Уредује др Зоран Живковић

Ила Вирцбурски

СУКОБ

– Хммм, изгледа као да смо плакали? Зашто? Да ли се нешто догодило?

Марта склони руку свога мужа којом јој је подигао браду и, спуштајући главу, рече:

– Ништа. Мало сам потиштена.

– Има ли то неке везе са Ериком?

– Не. Он је идеално дете. Достојан производ машинског одгајања. Са дадиљом као што је она Ерик никада неће задавати муке својим родитељима.

– Спава ли?

– Прича му се уобичајена прича пред спавање. Ушла сам пре десет минута. Седео је у свом дечјем креветићу, руменог лица, упућујући погледе обожавања својој вољеној Цибели. У почетку ме чак није ни приметио. Али, када сам пришла да га пољубим за лаку ноћ, одгурнуо ме је обема ручицама, као да је желео да ми каже да причекам док прича не буде готова. Разуме се, мајка није електронска машина, она може да чека.

– Шта је Цибела учинила?

– Шармантна, паметна, равноглава Цибела била је на нивоу као и увек. „Ериче", каже она, „пољуби своју мајку, с којом си крвно повезан, за лаку ноћ. Шта сам ти оно рекла о дељењу хромозома"?

– Зашто толико мрзиш Цибелу?

Мартине очи испунише се сузама.

– Не могу то више да поднесем, Луфе! Молим те, схвати! На сваком кораку осећам супериорност те машине. Ретко који дан прође а да ми она не стави до знања да сам подређена. Молим те, учини нешто, учини! Зашто те грозне машине морају бити тако страшно паметне? Зар не могу да обављају своја задужења без тога? Коме је то потребно?

– Догађа се само од себе. Одговорни су закони самоорганизовања. Ми на то немамо утицаја, било да је реч о индивидуалним цртама или чак о генију. Желиш ли да затражим неког другог робота уместо Цибеле?

– На жалост, то не долази у обзир. Ерик је једноставно луд за њом. Боље учини нешто да буде мало глупља. Тада ће ми бити много лакше.

– Али, то би био злочин! Зар не знаш да закон изједначује роботе кадре да мисле са људима.

– Онда разговарај са њом! Данас ми је казала једну тако ужасну ствар да

Све што сте одувек желели да дознате о научнофантастичном филму, а нисте имали где да прочитате! Ово је шетња кроз девет изузетно узбудљивих деценија SF кинематографије!

90 година научнофантастичног филма

ПУТОВАЊЕ НА МЕСЕЦ

Веровали или не – научна фантастика је неоспорно најстарији жанр такозване седме уметности. Но, у време када се она први пут појавила, на великом екрану једног

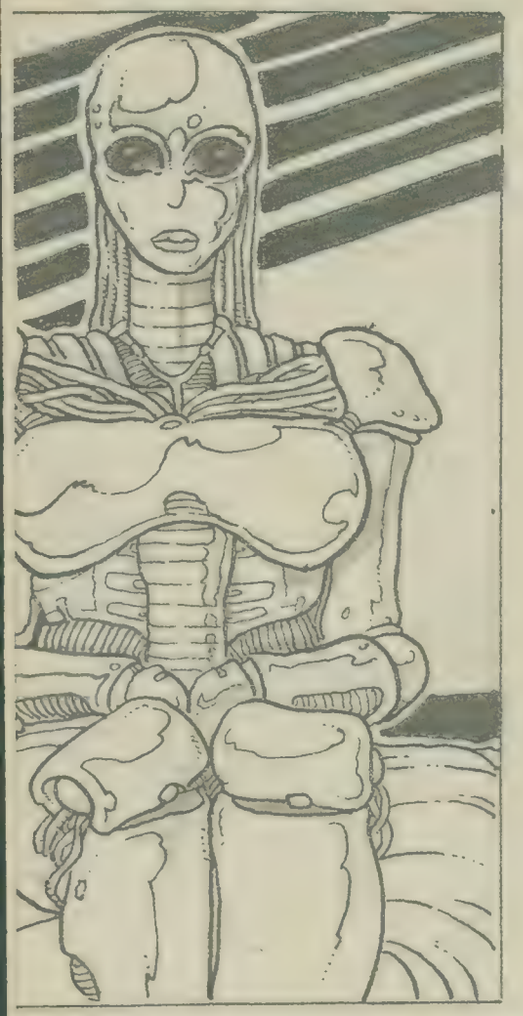

Илустровао: Добросав БОБ Живковић

сам остала без речи. Не, ја једноставно не могу више да подносим то понижавање!

– Тихо, долази! Прибери се!

– Ћао, шефе!

– Чему те, Цибела? Ти свакако знаш да машина А-1 употребљава такве речи.

– Па, видите мислила сам да би се то Марти допало. Она је увек одушевљена када може да подвуче разлику између Бога-творца и једне машине коју је човек створио.

Марта покри очи марамицом и изјури из собе.

– Је ли то све? – упита Цибела.

– Да, можеш ићи.

Десетак минута касније Луф оде у кухињу.

– Шта то сада радиш, Цибела?

Одмерним покретима Цибела уклони калем микрофилма из кућишта у својој слепоочници.

– Проучавала сам фламанско сликарство. Сутра имам слободан дан и волела бих да посетим свог потомка. Његови учитељи кажу да је гениј за сликарство. Али, плашим се да у интернату неће стећи довољно знања о сликарству. Морам се за то побринути у слободно време.

– Шта се данас догодило између тебе и Марте?

– Ништа нарочито. Јутрос сам рашчишћавала сто када сам сасвим случајно бацила поглед на једну страну њене тезе и уочила две битне грешке у формули за код нуклеинске киселине. Било би глупо да јој нисам скренула пажњу на то. Само сам желела да јој помогнем.

– И шта се догодило.

– Почела је да плаче и говори како је она живо људско биће, а не робот, и да јој је то што је једна машина све време подучава исто тако мрско као да љуби неки „фрижидер".

– Ти си јој, разуме се, узвратила?

– Да, рекла сам јој до када би могла да задовољи свој нагон за стварањем потомства помоћу фрижидера, вероватно не би видела ништа лоше у томе да га пољуби.

– Схватам. Али, није било лепо што си поменула нагоне.

– Нисам желела да је повредим. Само сам хтела да схвати како је све то врло релативно.

– Молим те, буди мало тактичнија са Мартом. Она је тако напета.

– Да, шефе.

– Луф се тргну и оде у спаваћу собу.

Марта је спавала, с носем приљубљеним уз јастук, зајецавши с времена на време.

Трудећи се да је не пробуди, Луф се на прстима удаљи и леже на кауч.

Осећао се ужасно.

За то време, у кухињи, Цибела је размишљала како је стални однос са људским бићима постајао све неподношљивији и како од машина, које су много паметније од човека, нико није могао да захтева, да исказују непрестану захвалност својим творцима; да није била у питања њена материнска љубав према малом кибер-детету, које на целом свету није имало никог сем ње, она би се радо бацила кроз прозор са двадесетог спрата.

париског „кинематографа" пре девет деценија, филм још ни издалека није био сматран уметношћу. Био је то тек згодан опсенарски изум који је, додуше, побуђивао знатижељу гледалаца, али и коме су озбиљнији посматрачи одрицали сваку изгледнију будућност

Случај је хтео да Жорж Мелијес, први филмски уметник у пуном смислу те речи, буде уједно и родоначелник кинематографске научне фантастике. Мелијес се срео са филмом на раним представама браће Лимијер и убрзо је и сам почео да снима камером властите израде. Постоји анегдота о томе да је, пуким случајем, захваљујући томе што му се једном приликом камера заглавила усред неког обичног снимања, набасао на трик на коме већ девет деценија почива свеколики научнофантастични, и не само тај, филм.

Очаран необичношћу трика и могућностима које су из њега произилазиле, Мелијес се дао у вршење огледа и у наступајућим годинама пронашао читав низ кинематографских поступака без којих се ни данас не може замислити филмска уметност. Био је то темељито другачији приступ од онога за који су се определили изумитељи филмског бележења. За браћу Лимијер, наиме, филм је пре свега представљао средство за снимање стварности.

Вероватно није било нимало случајно што су већ неке од тих раних Мелијесових фантазмагорија почеле да стичу одреднице научне фантастике – жанра који је већ тада, иако се још није тако називао, имао два своја велика родоначелника: Жила Верна и Херберта Џорџа Велса. Управо из романа ова два барда настаће сценарис за Мелијесов најпознатији филмски подухват „Путовање на Месец" из 1902. године.

Ово остварење данас се сматра не само првим научнофантастичним филмом, него и првим жанровским филмом уопште.

Будући да је од Мелијесовог времена протекло безмало пола столећа до открића

филма у боји, вероватно ће многе изненадити податак да су први гледаоци „Путовања на Месец" имали прилику – за разлику од нас данас – да ово остварење такође гледају у боји.

Разуме се, није то био прави „колор", већ се разнобојни ефекат постизао ручним, мукотрпним бојењем сваке сличице филмске траке, што је све заједно стварало јединствену чаролију.

Но, главни део ове чаролије ипак је отпадао на фантастичан сиже и његову изузетно духовиту филмску транспозицију. Као што је речено, Мелијес је овај филм направио на оквиру једног Верновог и једног Велсовог романа о путовању на Месец, тако да се овај филм може сматрати и првом екранизацијом једног научнофантастичног књижевног дела. Из Вернове књиге од „Земље до Месеца" Мелијес је позајмио замисао о испаљивању ракете на Месец, а према Велсовом роману „Први људи на Месецу" предочио је зле Селените, опаке житеље нашег природног сателита.

Но, Мелијес је у основи, ма колико ми у свему томе данас видимо научну фантастику, превасходно желео да направи комедију – и „Путовање на Месец" то и јесте. Та комедија може данас да нам изгледа гротескно, наивно, простодушно – али, ипак, не треба јој се много смејати. Ма шта да су биле праве Мелијесове намере, његов филм ваља схватити озбиљно.

Педесет врхунских дела научне фантастике, епске фантастике и популарне науке у библиотеци ПОЛАРИС

1. Иак Аисмов, ГОЛО СУНЦЕ, 6 DM
2. Иак Асимов, КРАЈ ВЕЧНОСТИ, 6 DM
3. Исак Асимов, ЧЕЛИЧНЕ ПЕЋИНЕ, 6 DM
4. Иак Асимов, САБРАНИ РОБОТИ, 15 DM
5. Исак Асимов, РОБОТИ ЗОРЕ, 13 DM
6. Исак Асимов/Роберт Силверберг, СПУШТАЊЕ НОЋИ, 8 DM
7. Исак Асимов/Робет Силверберг, ДЕТЕ ВРЕМЕНА, 8 DM
8. Артур Кларк, ПАД МЕСЕЧЕВЕ ПРАШИНЕ, 7 DM
9. Артур Кларк, 2061: ТРЕЋА ОДИСЕЈА, 7 DM
10. Артур Кларк, СУСРЕТ СА РАМОМ, 7 DM
11. Артур Кларк/Џентри Ли, РАМА II, 8 DM
12. Артур Кларк/Џентри Ли, ВРТ РАМЕ, 10 DM
13. Артур Кларк, ГРАД И ЗВЕЗДЕ, 7 DM
14. Артур Кларк/Грегори Бенфорд, С ОНЕ СТРАНЕ СПУШТАЊА НОЋИ, 8 DM
15. Артур Кларк, ДУХ СА ГРЕНД БЕНКСА, 7 DM
16. Артур Кларк, ДУБОКО ПОНИРАЊЕ, 9 DM
17. Артурт Кларк, РАЈСКИ ВОДОСКОЦИ, 9 DM
18. Артур Кларк, КРАЈ ДЕТИЊСТВА, 9 DM
19. Артур Кларк, ПЕСАК МАРСА, 9 DM
20. Фредерик Пол, КАПИЈА, 8 DM
21. Фредерик Пол, С ОНЕ СТРАНЕ ПЛАВОГ ОБЗОРЈА ДОГАЂАЊА, 8 DM
22. Фредерик Пол, СУСРЕТ СА ХИЧИЈИМА, 8 DM
23. Фредерик Пол, АНАЛИ ХИЧИЈА, 8 DM
24. Фредерик Пол, КАПИЈСКО ПУТОВАЊЕ, 6 DM
25. Урсула Легвин, ЛЕВА РУКА ТАМЕ, 9 DM
26. Урсула Легвин, ЧОВЕК ПРАЗНИХ ШАКА, 11 DM
27. Урсула Легвин, ХАИНСКЕ ПРИЧЕ, 8 DM
28. Урсула Легвин, СТАЛНО СЕ ВРАЋАЈУЋИ КУЋИ, 15 DM
29. Џин Волф, СЕНКА МУЧИТЕЉА, 9 DM
30. Џин Волф, КАНЏА ПОМИРИТЕЉА, 9 DM
31. Џин Волф, МАЧ ЛИКТОРА, 9 DM
32. Џин Волф, ЦИТАДЕЛА АУТАРХА, 9 DM
33. Џин Волф, УРТ НОВОГ СУНЦА, 12 DM
34. Дејвид Брин, ПОНИРАЧ У СУНЦЕ, 9 DM
35. Дејвид Брин, ПОДИЗАЊЕ ЗВЕЗДАНЕ ПЛИМЕ, 12 DM
36. Дејвид Брин, РАТ УЗДИЗАЊА, 15 DM
37. Клајв Баркер, УТКАНИ СВЕТ, 15 DM
38. Кетрин Невил, ОСМИЦА, 15 DM
39. Стивен Доналдсон, КОБ ПОГЛАВАРА КЛЕТНИКА, 14 DM
40. Стивен Доналдсон, РАТ ЗЛОЗЕМЉА, 14 DM
41. Стивен Доналдсон, МОЋ ОЧУВАЊА, 14 DM
42. Стивен Доналдсон, РАЊЕНА ДОМАЈА, 14 DM
43. Стивен Доналдсон, ЈЕДИНО ДРВО, 14 DM
44. Стивен Доналдсон, НОСИЛАЦ БЕЛОГ ЗЛАТА, 14 DM
45. Урсула Легвин, ЗЕМЉОМОРЈЕ, 13 DM
46. Урсула Легвин, ТЕХАНУ, 7 DM
47. Алберт Ајнштајн, МОЈА ТЕОРИЈА, 5 DM
48. Алберт Ајнштајн, МОЈ ПОГЛЕД НА СВЕТ, 6 DM
49. Стивен Хокинг, КРАТКА ПОВЕСТ ВРЕМЕНА, 6 DM
50. Исак Асимов, ЖИВОТ У СВЕМИРУ, 7 DM

НАРУЏБЕНИЦА

Овим неопозиво наручујем следеће књиге (навести редне бројеве одабраних наслова) .....

Име и презиме .....

Улица и број: .....

Поштански број и место: .....

Телефон: .....

Обавезујем се да ћу уплату извршити у року од три дана по добијању попуњене поштанске упутнице од издавача. Наруџбеницу попунити читко штампаним словима и послати на адресу:
Библиотека ПОЛАРИС, др Зоран Живковић, Сењачка 32, 11000 Београд
Сва додатна обавештења преко целог дана могу се добити на телефон 652-304.
ВАЖНА НАПОМЕНА: Цене исказане у немачким маркама само су обрачунске, односно уплата се врши у динарима, при чему се до динарског износа долази тако што се збирни износ у ДМ помножи са нижим реалини („црним") курсом ове валуте на дан уплате. Овај курс објављује већина дневних новина, а обавештење о њему можете добити и на наведени телефон библиотеке ПОЛАРИС.

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

Уколико решења сврстана по азбучном реду тачно упишете на њихова места у лику у заокруженим пољима добићете познато летовалиште у Црној Гори са слике.

АВА, АНИТ, АТАМАН, АТИ, АТИЊАНИ, АТОМИ, ВАРОШ, ВИН, ДИК, ЕРИКА, ЗИ, ЗНАКОВИ, ИКС, ИНАТ, ИНИЦИЈАТОРИ, ЈАШИН, КАТЕТЕР, КОНАЦ, КОРАЋИЦА, ЛАТИНСКИ ЈЕЗИК, ЛИСТАВАЦ, НАВАЈО, НОМАДИ, ОБОРИНЕ, ОКАЊ, РАВЕНА, РОМА, СЕЧАЊ, СЈ, СО, СТРОЈ, СЦ, ТИБЕТАНЦИ, ТИМОТИ, ТИС, ТИЋА, ТРА, УМОЧИТИ, ЦЗ, ЦИЈАН, ЦИНИК, ШТОС, ШТУКАВАЦ.

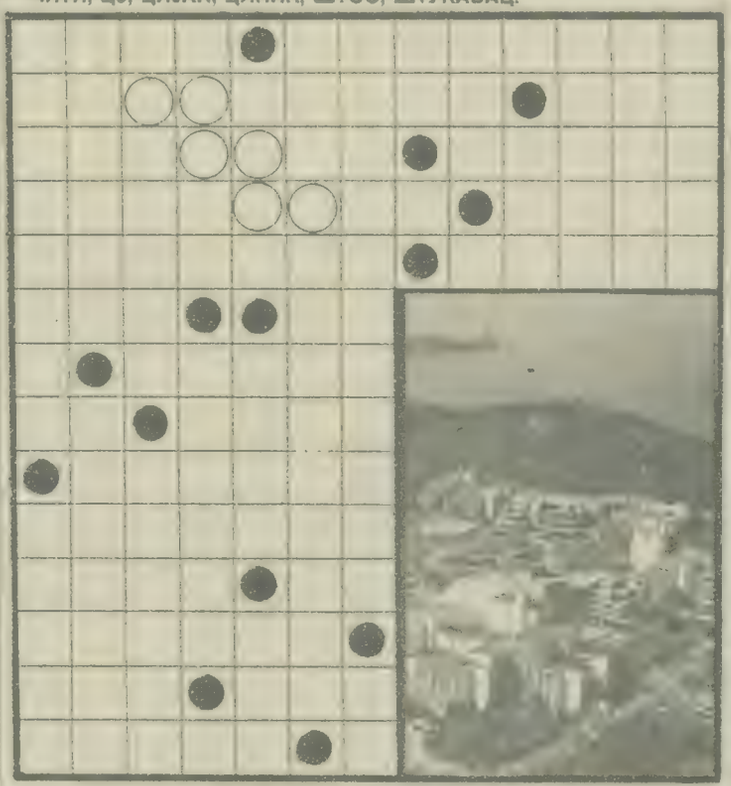

БУБЊАРИ

Ова два наоко иста, бубњара разликују се у десет детаља, а ви треба да их откријете.

РЕШЕЊА ЕНИГМАТИКЕ НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

ЛАВ У ПРОЧЕЉУ ШАКАЛ У ЗАЧЕЉУ

Лавови су увек број један

Пегава хијена је на другом месту

Јача од леопарда: мрка хијена

Иако су сви гладни, мора да се поштује ред који строго одређује ко од кога сме да отме плен, ко с ким сме да једе и ко мора да чека

Ноћ у пустињи Калахари била је тиха. Изненада, из правца дина, одјекнуло је стравично завијање. У тајанственој светлости звезда угледали смо пет пругастих хијена како укочених ногу, у одређеним размацима, скачу високо увис и уз то стравично „лају". Њихово скакање, слично каквој ритуалној игри, било је очигледно намењено једном леопарду који је, положених ушију и подигнуте главе, вукао према једној акацији тек убијеног мужјака антилопе а њихово завијање дозвало је и друге шакале и сада су сви заједно скакали око леопарда. Недалеко од нас зауставиле су се две мрке хијене, ослушнуле, па су и оне јурнуле у правцу из кога је долазио урлик. На крају – осам шакала, две хијене и један леопард били су окупљени око плена.

Игра за непријатеља

Седам година живели смо у дивљини Боцване, 150 километара далеко од најближег насеља. Жеља нам је била да испитамо живот пустињских лавова, мрких и пругастих хијена. При томе смо открили да је њихов живот на зачуђујући начин тесно повезан са животом других великих пустињских звери: пегавих хијена, дивљих паса, гепарда, леопарда и шакала. Проширили смо због тога подручје наших интересовања.

Међу динама Калахарија леопарди често крећу у лов на младе пругасте шакале. Због тога мали шакали играју и завијају кад угледају леопарда привлачећи тиме своју сабраћу да би сви заједно отерали надмоћнијег непријатеља а понекад га чак и напали.

Када је леопард био на двадесетак метара од дрвета на које је хтео да се узвере и спасе свој плен, скочила је из групе једна хијена, отерала га и дограбила убијену антилопу. Одмах јој се придружила и друга. И док су се њих две сладиле, шакали су насртали и откидали комадиће меса. Мрке хијене су, дакле, искористиле позив шакала да би нашле храну. С друге стране, шакали сами никада не би успели да отерају леопарда од убијене антилопе.

Реда мора да буде

Област у којој смо вршили наша испитивања није права пустиња – у Калахарију често падне годишње и више од 250 милиметара воденог талога – јер је на многим местима покривена травом и ретким дрвећем. С друге стране, нема страшнијих суша на свету од оних које понекад задесе Калахари. Када киша ипак падне, а најчешће је краткотрајна, оскудна трава у речним коритима привуче хиљаде антилопа, глодара и инсеката. Разуме се да се ту одмах нађу и велике звери.

Због високих температура током дана – чак и за време кишне сезоне дању је далеко изнад 40 степени – већина животиња активна је само ноћу. Треба утолити глад и жеђ. Али, иако су сви гладни, одређени ред мора се поштовати. А тај ред строго одређује ко од кога сме да отме плен, ко с ким сме да једе и ко мора да чека да на њега дође ред. Дуго нам је требало да тај ред бар приближно утврдимо.

Једном, у почетку наших испитивања, посматрали смо једног леопарда мужјака на дрвету у близини нашег логора. Укоченог погледа посматрао је нешто што се покретало у сувом речном кориту. Била је то Стар, једна од наших пругастих хијена с радио-одашиљачем у огрлици. Носа приљубљеног уз земљу пратила је по мирису некакав траг. Кад је стигла до дрвета и почела да њушка око њега, леопард се некако згрчио, трзао је репом и ока с ње није скидао. Очекивали смо најгоре: да ће леопард скочити с гране и напасти једну од, за нас „најважнијих" хијена. Али, после пола минута Стар је одустала и отрчала према динама.

Када је хијена била на неких 200 метара далеко, леопард је, с главом надоле, склизнуо с дрвета и одшуњао се према месечином обасјаној савани. Наједном се Стар окренула. Спуштене главе и високо уздигнутих леђа напала је велику мачку. Снажан угриз на само центиметар од корена репа натерао га је натраг на дрво одакле је, режећи и фркћући, посматрао победницу.

Храбра Стар

Овакав исход догађаја уопште није одговарао нашим очекивањима. Тада још нисмо веровали да мрка хијена може да надвлада леопарда. Међутим, имали смо прилике да касније посматрамо више таквих двобоја из којих су хијене излазиле као победнице. Једном је, чак, једна млада хијена, женка, сасвим сама отерала одраслог леопарда мужјака од његовог плена и то крај самог нашег логора. И тако смо морали да закључимо: хијене, нарочито пругасте, јаче су од леопарда. Знатно мање били смо изненађени када је једне ноћи хијена Стар отерала једног гепарда од његовог тек уловљеног плена. Гозба јој, међутим, није дуго трајала: убрзо је налетео чопор дивљих паса и један од њих прескочио је плен и ујео Стар за бедро. Храмљући и подвијеног репа Стар се одвукла с бојишта.

После многих осматрања било је јасно који ранг која животиња заузима у пустињи Калахари. Први су лавови, затим долазе пегаве хијене, дивљи пси, пругасте хијене, леопарди, гепарди и на крају су шакали. Лавови могу свакој од ових животиња да отму плен или да га од њих одбране. Пегаве хијене одузимају храну свима сем лавовима, али се и то може догодити ако на једног навали читав чопор хијена. И тако редом. Наиђе ли хијена на остатке лавље гозбе, она кружи око њих на удаљености од 300 метара. Високо подигнуте њушке, често се заустављајући и њушећи, она покушава да утврди да ли је лав отишао. Ако је у невољи и дуго није јела, у стању је сатима тако да описује кругове око лавових остатака на трпези.

Звери често покушавају да свој плен сакрију од других или да га одвуку на сигурно место: леопарди одвлаче уловљене газеле на дрво, шакали закопавају мање животиње, то исто чине хијене са остацима свог плена, док лавови готово по правилу затрпавају утробу својих жртава јер њен продоран смрад привлачи друге гладне звери. Тешко је од гладних звери сакрити чак и најскромније остатке хране. У време киша остаци лављих гозби толико су важни за хијене да се оне скоро искључиво крећу по истом терену по којем и цареви животиња. Мада смо се у праћењу лавова служили најмодернијом техником – радио-телеметријом и авионом – ни један једини пут нисмо нашли остатке лављих гозби које хијене, захваљујући свом носу, ушима и очима нису пре нас открile.

Бедан ручак

При откривању лешева других животиња нос је ипак најважнији. Посматрали смо једну мрку хијену која се изненада, готово у трку, окренула и потрчала натраг. Претрчала је тако преко три километра, али је ипак нашла остатке, још свеже, лављег ручка.

Други пут смо видели два шакала како прате две хијене које су трчале – сигуран знак да негде има хране. И звуци – режање, фрктање, стењање – могу да значе да у ближој или даљој околини нека животиња издише. Виђали смо како у правцу из којег такви звуци долазе, са разних страна трче лавови, леопарди, хијене и шакали. Чак и свађа око уловљеног плена привлачи остале звери. Кад смо једне ноћи из нашег шатора чули како се две лавице кавже око убијене мале антилопе и пошли у том правцу, у близини су се већ нашла два шакала, две пругасте хијене и један леопард. Иако постоји извесно правило ко је у пустињи јачи и ко кога квачи, догађа се да чак и последњи с те листе напада на оне који стоје при врху, мада никад одрасле примерке, већ само њихове младунце.

Борба око хране најжешћа је у време велике суше. Једном, када је суша била на врхунцу, чули смо како се два шакала око нечега боре. Када смо стигли на поприште борбе, видели смо како једна мрка хијена растерује завађене шакале. Осветлили смо батеријском лампом предмет око кога је борба настала и угледали једну малу, упола раскомадану дивљу дињу. Бедан ручак за пустињске звери, али за време глади боље је и ишта него ништа.

Дилија и Марк Овенс

Уређује: Вито Недељковић

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

Спакована достигнућа

Колико има истине у томе да се све значајне тековине овог света чувају за нека будућа поколења.

ЈАЦКА
Приштина

Да би се, у случају неке катаклизме, сачувала достигнућа савременог света, створене су такозване кутије времена, металне кутије или дубоко у земљи озидане просторије од неколико десетина квадратних метара. У њима су најбрижљивије заштићени, смештени микрофилмови и негативи савремених техничких, уметничких и осталих достигнућа, плоче и траке свих живих језика, односно узорци свеколиког културног богатства данашњице. Да потомци ове планете знају да историја не почиње од њих.

Још 1936. године научници Универзитета у Џорџији узидали су дубоко у земљу кутију времена која треба да се отвори тек кроз 6.300 година. Следећи пример својих колега са овог универзитета, узидане су бројне кутије времена јер свако жели да сачува свој део историје за неке далеке претке.

У славу коња и рођења сина

Како се зове новац који је Александар Македонски исковао у славу свог коња који је победио у трци на олимпијским играма?

ЖАНА
Ада

Новац искован у славу свог коња, победника Олимпијских игара, није исковао Александар већ његов отац Филип II Македонски 356. године пре нове ере када је рођен Александар. Сматра се да је искован и у славу рођења сина. Звао се тетра драхма (на слици) и на лицу је имао стиснуту Зевсову главу а на налич-

ју коња кога јаше наг коњаник са палмовом гранчицом у руци и овенчан траком на глави. Испод коња утиснут је кантар као симбол правде.

Страшни Деда Мраз

Занима ме када је „рођен" Деда Мраз и да ли је изгледао као и данас, с белим брковима, брадом и у црвеном капуту?

МАГДАЛЕНА-МАЈА
Крагујевац

За насмејану добричину белих бркова и румених образа, какав је Деда Мраз, мало је познато да није изгледао тако када је „рођен". На почетку прошлог века у многим земљама западне Европе уместо Деда-Мраза улицама градова ишао је страшни наоружани војник с великим штапом у руци и огромним џаком на рамену. Својом појавом и дубоким гласом плашио је децу и претио да ће их, не буду ли добра у идућој години, потрпати у врећу и однети далеко у мрачну шуму.

Нешто касније појављује се, такође на западу Европе, први Деда Мраз, али сасвим другачији од нама познатог симпатичног дедице који дели поклоне. Тада се на новогодишњу јелку вешала фигура старца застрашујућег изгледа, оличења зла и страха, и служила као опомена непослушној деци.

Сматра се да се Деда Мраз, овакав какав је данас, појавио тек у другој половини прошлог века. Кренуо је, носећи поздраве, на пут у све крајеве света и стигао код све деце без обзира на њихову боју коже и језик којим говоре.

Купујем...

Купујем добро очуване следеће бројеве „Политикиног Забавника": 272 и 295 из 1957. године, 883 из 1968. године, 892, 896 и 923 из 1969. године 1241 из 1975. године, 1798 из 1986. године, 1872 из 1987. године, 2126 из 1992. године, као и комплет предратних бројева од 1939. до 1941. године.

ВЛАДИМИР ТОПОЛОВАЧКИ
Косте Јовановића 57
11000 Београд
(телефон 011/468-133)

... и продајем „Забавнике"

Продајем „Забавнике" од броја 900 до броја 1099.

ЉУБИША МЛАДЕНОВИЋ
Илинденска 14
18000 Ниш
(телефон 018/713-917)

Страхов а не Маракана

Недавно сам прочитао да је стадион „Маракана" у Рио де Жанеиру један од највећих у свету. Ово ме збунило јер сам до сада мислио да је он највећи. Који је то стадион већи?

ТОМО Ј.
Подгорица

Вероватно мало ко зна да је од Маракане већи стадион изграђен још давне 1934. године и то – у Прагу. То је стадион „Страхов" који може да прими

240.000 гледалаца, 35.000 више од бразилске „Маракане". Међутим, „Страхов" није искључиво фудбалски стадион као „Маракана" јер се на њему одржавају и такмичења из многих других спортова. Али, „Маракана" је ипак „Маракана": подигнута је у земљи фудбала и само за фудбал, на њеним трибинама може да се смести 205.000 људи, и по томе је рекордер.

Овај фудбалски храм подигнут је уочи Четвртог првенства света у фудбалу 1950. године. На велику жалост ватрених кариока, Бразил је у финалу изгубио од Уругваја са 2:1 и пропустио прилику да се на велелепној „Маракани" окити златним купом Жила Римеа.

Живи без воде

Какав је то живи створ који, како тврди мој друг, читав живот проведе без капи воде, ако уопште постоји.

ЗВОНКО
Нови Бановци

Не знамо на који је то живи створ твој друг мислио јер таквих створова има неколико, али поменућемо северноамеричког скочимиша. Живи у америчким пустињама и читав живот може да проведе а да не попије ни кап воде, пошто потребну течност извлачи из сочних трава и кактуса. Ако ни то не нађе, једе суво семење а његов организам сам ствара течност тако што шећер у организму разлаже на угљендиоксид, енергију и воду.

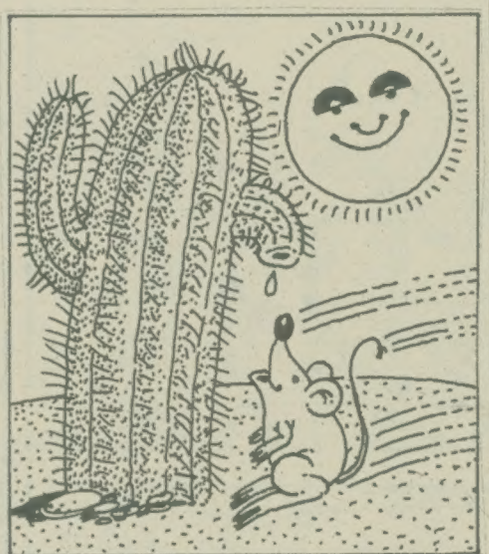

PEN-клуб Џона Голсвортија

Каква је то организација PEN-клуб, када је основан и по чијој замисли.

С. АНИЧИЋ
Панчево

Идеју о оснивању Међународног удружења књижевника, преводилаца и издавача дао је чувени енглески писац Џон Голсворти, који је био његов први председник. Такозвани PEN-клуб основан је 6. октобра 1921. године. Оснивање је било израз тежње да се уједине писци раздвојени ратом и створи нека врста књижевне републике духа која ће, поштујући различитости израза, надмашити националне ограничености, заложити се за споразумевање међу народима, одупрети се свакој врсти фанатизма, гушењу слободе изражавања и идеолошке мржње, како би се створио идеал човечанства да живи у миру на нашој планети. У свој статут PEN-клуб уноси и став да му је циљ одржавање и унапређивање пријатељске и интелектуалне сарадње међу свим људима од пера и истиче настојање да се избегне служење политици држава или партија.

Скраћеница PEN је од енглеских речи Poets (песници), Essayists (есејисти) и Novellists (прозни писци).

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА – ВОДОРАВНО: штос, листавац, Тибетанци, ати, умочити, строј, Корачица, Рома, Атињани, Јашин, вин, сј, а, Ерика, цз, Анит, Навајо, катетер, окан, зи, номади, Ава, идкс, циник, о.

Бубњари: видите цртеж!

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Мира Радовић, Радана Бојовића 5/19, 31230 Ариље – 15 година, воли музику, путовања и дописивање.

Дарија Хрустић, Др Д. Јовановића Шпанца 9/33, 37000 Крушевац – 9 година, сакупља салвете, украсне гумице, кесице и оловке.

Јасмина Јањић, 26. септембра 18, 35230 Ћуприја – 14 година, воли спорт, музику и дописивање.

Ивана Ђорђевић, Личка 6, 34000 Крагујевац – 13 година, сакупља украсна писма, навија за Црвену звезду, воли глуму, филм и музику.

Тања Виторовић, Н. Јерковић 9, 31230 Ариље – 15 година, воли путовања, музику и дописивање.

Драгана Бородкин, Радована Симића Циге 3/50, 11000 Београд – 14 година, воли музику, сакупља постере и марке.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 2136

YU ISSN 0032-339X

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА" 11001 Београд, Македонска 29

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Помоћник главног уредника Славољуб Кецић

Уредник стрипа Мирјана Маринковић

Ликовно графички уредник Соња Јашовић

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Олга Вукадиновић, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Бранислава Црномарковић.

ТЕХНИЧКА РЕДАКЦИЈА:
Душан Глушац, Радоје Савић, Зоран Петканић и Радана Весовић

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК" Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761, претплата: 328-776. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Маркетинг агенција: Македонска 31/I, телефон 320-645. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-603-24875, уз обавезну назнаку НИП „Политика" – ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ОБАВЕШТЕЊЕ ПРЕТПЛАТНИЦИМА

Обавештавамо претплатнике који врше претплату за иностранство, да НИП „Политика" убудуће искључиво прима претплату преко „EXIMPO" – AG, Bernstr. – West 64, CH – 5034 SUHR Schweiz. Тел. 41/64/310470 и 41/64/310471. Fax 41/64/310472, на конто:
NEUE AARGAUER BANK, AARAU, Bahnhofstr. 49, CH – 5001 AARAU, Schweiz, Конто број: 21.4957.057.6

Годишњу претплату на лист не примамо

ПОЛУГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ИЗНОСИ:

САД	USD 35.–
СР НЕМАЧКА	DEM 89.–
ШВЕДСКА	SEK 374.–
ФРАНЦУСКА	FRF 211.–
ШВАЈЦАРСКА	CHF 70.–

Трошкови АВИО превоза плаћају се посебно, независно од претплатне цене листа.

Директор
др Живорад Миновић

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампање ствари, штампање, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа.

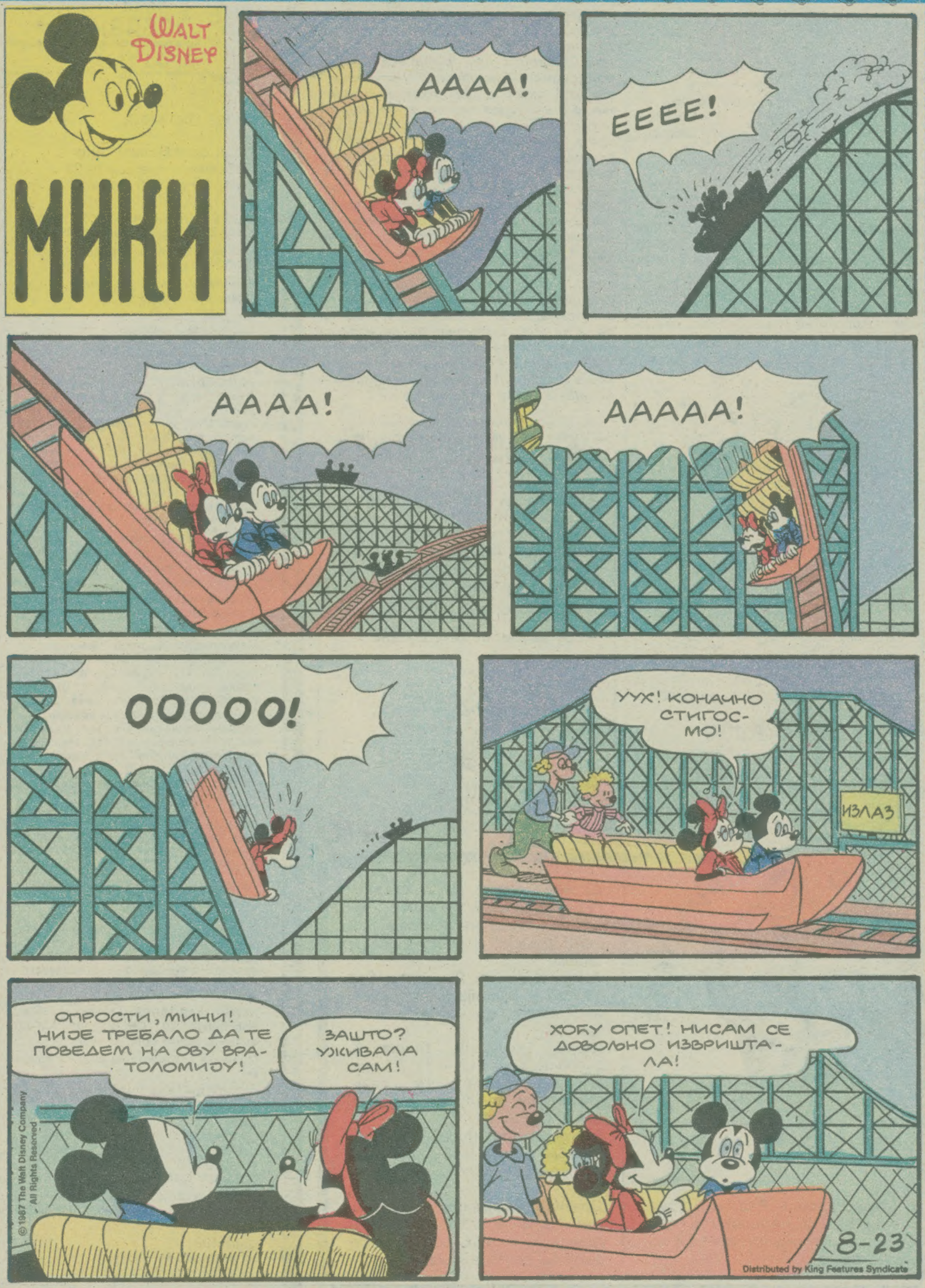

©1987 The Walt Disney Company
All Rights Reserved